april 1952

M 1107

Maandril

HET NEDERLANDSCH PERSMUSEUM 1070

85 ct.

MAANDBLAD VOOR MENSEN

Buytendijk

Hotel des Pays-Bas

1801–1951

AMSTERDAM
NIEUWE DOELENSTRAAT 11

't OLDE BINNENHOFJE

Frans v. Schaik, Peter Korzelius,
Jaap Molenaar, Wim Borlé,
Pim Tholen, Coosje Guilleron

Singel 449, Res. 30643
Spuistraat 294-300, Res. 33471-36404
Leidseplein 11 I-II, Res. 49178

Een nieuwe uitgave van :

WILLIAM SHAKESPEARE'S

TONEELSPELEN

In de vertaling van Dr L. A. J. Burgersdijk bewerkt door Prof. Dr F. de Backer en Dr G. A. Dudok. Met inleiding en verklarende aantekeningen.

Reeds verscheen :

OTHELLO. f 1.50

EEN MIDZOMERNACHTDROOM. f 1.10

DRIEKONINGENAVOND. f 1.40

ELK WAT WILS (Naar het u lijkt). f 1.40

Andere deeltjes volgen

In de boekhandel verkrijgbaar

A. W. SIJTHOFF'S UITG.MIJ N.V. LEIDEN

Een nieuw boek van

A. J. Cronin

DE KRONIEK VAN EEN DOKTERSLEVEN

Twee werelden

De wereld van de arts en de wereld van de schrijver

Geb. f 5.90

Cronin's laatste boek biedt in meer dan één opzicht de sleutel tot Cronin's werk, het leert ons zijn ontwikkeling tot de man, die millioenen bewonderd hebben, die lezers over de gehele wereld geboeid, bewogen en gesterkt heeft. Het openbaart ons een levensgang en levenservaring waarin elementen en episoden voorkomen die levendige herinneringen oproepen aan verschillende van Cronin's romans, toont ons een persoonlijkheidsontwikkeling die wij reeds vermoedden, maar die thans uitgesproken is.
Wij zien een arme Schotse jongeman zijn medische studie voltooien in Glasgow, maken zijn reis als scheepsarts mee naar Calcutta, op een boot die met een pokkenepidemie te kampen krijgt. Wij gaan met de jonge Cronin naar het troosteloze mijngebied van Wales en herinneren ons de eerste hoofdstukken van *De Citadel*. Hier in Tregenny verricht hij de nacht van zijn aankomst een operatie in een mijngang, onder onmogelijke omstandigheden, hier leert hij in zijn strijd tegen ziekte en misère de hoge roeping kennen van de arts die zijn kennen en kunnen in dienst van de mensheid stelt.

Het gezin Cronin verhuist naar Londen, hij brengt een weinig belovende praktijk tot bloei. Wij vernemen zijn ervaringen met de zelfkant der samenleving.
Een maagzweer is de aanleiding tot een besluit, dat zijn vrouw verbaast en verrast: hij verkoopt zijn praktijk, want hij wil een reeds lang gevoelde drang bevredigen: Cronin wil gaan schrijven. Hij bergt de stethoscoop voor goed op, de doktersjaren zijn voorbij.
Hij reist veel, leert Europa kennen. Hij ziet een mensheid die op drift geslagen is, omdat zij God vergeten heeft. De Tweede Wereldoorlog treft Cronin diep, hij ziet verwoest Europa wéér, maar hervindt de menselijke geest. Zijn bezoek aan het geteisterd continent is een troostrijk weerzien, zijn diep religieuze aard put moed uit een sterke morele vitaliteit.

Van dezelfde auteur zijn verder verkrijgbaar :

De Citadel. 31e druk ter perse. Geb. f 4.95
De sleutels van het koninkrijk. Geb. f 7.90
De Spaanse tuinman. Geb. f 7.90
Doktersroeping. Geb. f 4.95.

In de boekhandel verkrijgbaar

A. W. SIJTHOFF'S UITG.MIJ N.V. LEIDEN

April 1952

Wij zouden — in alle bescheidenheid gezegd — geen slecht figuur slaan bij de a.s. verkiezingen. Inviterende vragen als „Schenk ons uw vertrouwen", of suggestieve beloften als „Wij halen de middenstand uit de put" behoeven wij niet te stellen. Dat vertrouwen bezitten wij immers al jaren en in die tijd hebben wij nog wel andere bevolkingsgroepen dan de middenstand uit de put gehaald. Wij zijn zelfs zo ijdel om te veronderstellen, dat wanneer onze politieke leiders wat meer in Mandril hadden gekeken, hun slagzinnen beter en hun reclamebiljetten aantrekkelijker waren geworden. Wij maken ons dus niet verder druk in de komende weken. Welke regering wij ook krijgen, onze aap blijft alle partij-kleuren, tot in de fijnere nuances toe, op zijn partie postérieure voeren.

*

Redactie : C. Boost, Mr. E. Elias, H. A. A. R. Knap, Frits van der Molen, Hugh Jans, E. Messer en B. J. F. Steinmetz.

Redactie-adres : C. Boost, Wolvenstraat 21III, Amsterdam C.

Administratie-adres: De Lairessestraat 47, Amsterdam Z. Tel. 99014.

Uitgever: Jules Perel, De Lairessestraat 47, Amsterdam Z.

Losse nummers f 0.85. Jaarabonnementen *f* 9.50. — Postgiro 518700.

*

Aan dit nummer hebben meegewerkt:
Peter Jaspers—Dr. Mr. H. van den Bergh—H. P. de Boer—A. Buytendijk—W. Bijmoer—A. Cohen—J. van der Doef—Th. Eerdmans—H. Focke—D. Friso—A. Goosen—H. A. A. R. Knap—Y. Koppen—St. J. Nixon—F. T. Pluym—T. Schaap—H. Schoup—E. de Smet—M. Soesman—I. Stephenson—H. de Vaal—M. Velthuys—Ab Visser—W. van Wieringen

*

Overneming van artikelen of tekeningen is toegestaan, mits na overleg met de redactie.

Mandril

APRIL MAANDBLAD VOOR MENSEN

On dit.... on dat

EEUWIGE RUZIE

HET is wel jammer, dat in dit land de kunst als een naar adem snakkende vis rondzwemt in een aquarium vol ruzie, waarin het dier maar slecht kan gedijen. Maar 0,12 procent van de Rijksbegroting wordt aan kunst en kunstenaars uitgegeven, terwijl aan de andere kant de belastingpolitiek des Rijks het Maecenaat de nek heeft afgesneden. Göring riep eens: „Kanonnen of boter"; het eind van dit lied was, dat èn de kanonnen èn de boter er niet meer waren toen de Duitsers beide het hardst nodig hadden. Wij roepen: „Kunst of straaljagers", met als resultaat, dat beide naar beneden vallen.

Het Holland Festival is weggeruzied uit Amsterdam. Het lust ons niet de schuldvraag te behandelen, nog minder een uitspraak te doen. Waar twee kijven hebben twee schuld. Wij betreuren alleen maar, dat de betrokkenen niet de wijsheid hebben opgebracht, om deze nare aftocht uit de hoofdstad des lands te voorkomen. Wij gunnen Den Haag van harte dit festival; het programma bewijst, dat het aan artistieke waarde bij de verhuizing weinig heeft ingeboet. Wij vrezen echter, dat de levensvatbaarheid van het festival een zware knauw heeft gekregen. De buitenlanders lopen, helaas, harder naar de bollen en de Vollendammer broeken dan naar onze levende kunst. De Nachtwacht trekt harder dan de Nederlandse Opera. Het festival moet het dus vooral ook hebben van luisterende en kijkende Nederlanders. Amsterdam is niet alleen een groter reservoir van geïnteresseerden, de Amsterdammers leveren ook procentueel een groter publiek voor muziek en toneel op.

Er is om dat Holland Festival nog meer onverkwikkelijks gebeurd. De heer Peter Diamand is een van de weinige energieken in dit slaperige land, die met groot doorzettingsvermogen bereiken, wat hoofdschuddende krentenwegers al bij voorbaat verwerpen, omdat zij er geen brood in zien. Men heeft hem, toen hij bleek te slagen, vlijtig enige stokken tussen de benen gegooid. Wie een hond wil slaan, om even van beeldspraak te veranderen, kan altijd wel een stok vinden.

Ondertussen ruziën wij vlijtig verder. Wij ruziën om subsidies, gekoppeld aan censuur. Wij ruziën om al dan niet bestaande rechten op tentoonstellingsruimten voor beeldende kunstenaars, van wie er 130 in Amsterdam in de steun lopen.

De regering probeert de sigaar te steunen door de omzetbelasting op dat genotmiddel af te schaffen. Als de heer Lieftinck eens werd bereid gevonden toe te staan, dat de Nederlander bij zijn belastingaangifte alles aftrekt, wat hij heeft uitgegeven aan concerten, toneelvoorstellingen, beeldende kunst en belletrie, onder overlegging van toegangsbewijzen en nota's? Wij hebben namelijk de indruk, dat het stelsel van prijsvragen en overheidsopdrachten een veel grotere bron van onenigheid is dan het particuliere Maecenaat ooit is geweest, en dat met name de literatuurprijzen altijd via dezelfde gootpijp (de jury's bestaan vrijwel uit abonné's daarop) in hetzelfde putje lopen. In het zinkputje van de machteloze poging tot afrekening van een pukkeltjes-puberteit.

DIE GEKKE AUTOMOBILISTEN

DEZER dagen zetten wij onze auto even stil in een straat om iemand te laten uitstappen, die een boodschap in een winkel ging doen. Een minuut later verscheen een motoragent, die ons bekeurde: op dat stukje straat mocht tussen 12 en 2 niet worden gestopt. Accoord — wij hadden op de wirwar van borden

een slaperig oog geslagen en gemeend binnen de perken der wet te handelen. De straat was bovendien vrijwel verlaten; men is dan minder waakzaam.

Terwijl de beleefde man onze personalia noteerde, zagen wij om ons heen de gewone reeks van verkeersgruwelen begaan. Fietsers, die de hand niet uitstaken bij het veranderen van richting. Auto's, die door die straat „snoeiden" met het tempo, waarbij geen bestuurder meer tijdig kan stoppen voor het spelende kind, dat achter zijn bal aanrent. Maar neen — deze motoragent had opdracht vooral te letten op het *stilstaande* verkeer, en dan niet te waarschuwen, maar meteen te bekeuren. Immers, wie in een auto rijdt, kan bèst betalen. De Nederlandse automobilisten betalen maar *f* 26.000 belasting, elk uur van elk etmaal, jaar-in, jaar-uit. En een auto is . . . . luxe. Vandaar de weeldebelasting.

Nu zijn parkerende auto's beslist een kleiner gevaar op de weg dan de rijdende. Wie veel „bij de weg" is, wordt op een afstand van vijftig kilometer minstens tienmaal scherp gesneden. 's Avonds ziet men de grote vrachtauto's met aanhangwagens verlicht met één zwak rood pitje, terwijl de personenauto's tegenwoordig vrijwel alle twee flinke rode lampen plus een nummerplaatverlichting voeren.

Maar op de grote weg kan de politie vrijwel niets doen. Van die *f* 26.000 per uur kan geen brug bij Velsen af (een uur wachttijd voor de automobilist, die al dat geld betaalt, wèl), laat stáán een korps motorpolitie, dat de wegen veiliger maakt en daarmee mensenlevens redt.

Dat maakt het betalen van de schikking voor een snert-overtreding wel wat zuur. Wij hebben gegireerd. En wij blijven wachten voor de pont bij Velsen. Wij blijven een gulden betalen om van Amsterdam-Centrum naar Amsterdam-Noord viceversa te worden „gepont". Wij blijven 's avonds schrikken en verlicht ademhalen, als wij die slecht-verlichte vracht-mastodonten, de half in de berm parkerende auto's met erotische passagiers en de andere obstakels op het nippertje weer eens hebben weten te ontwijken. Wij betalen *f* 26.000 per uur.

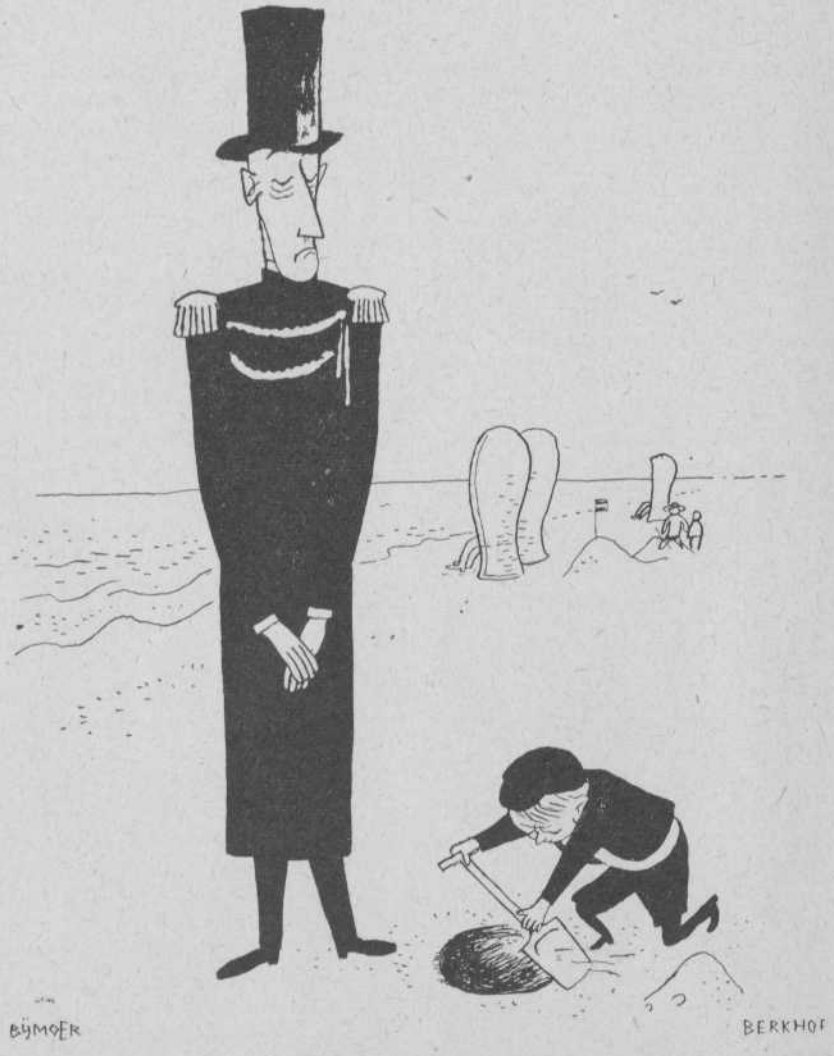
Maar wij krijgen er ook héél wat voor terug. Met name motoragenten, die de steden afvlooien naar gemakkelijk te verdienen bekeuringen, in plaats van het tuig van de weg te halen, dat met onmenselijke botheid speelt met de levens van àndere-ren. Want motorrijden van politiemannen op de grote buitenwegen kost geld. Dat die gekke A.N.W.B. het doet voor eerste-technische-hulp is tot daar aan toe. Trouwens, dat betalen die gekke automobilisten óók al zelf. Welja.

PERS OF PEST ?

H. M. DE KONINGIN en Prins Bernhard zijn op Schiphol teruggekeerd van hun reis naar de V.S. Wederom moesten de vrouwen en mannen, wier taak het is het Nederlandse volk van deze feestelijke en blijde thuiskomst van zijn vorstelijk paar te vertellen, zich de diep-vernederende behandeling laten welgevallen, die de adviseurs-hofdignitarissen klaarblijkelijk keer op keer voorstaan. Als beesten achter dikke touwen gedreven mocht de Nederlandse pers uit de verte toezien. Een filmcameraman, die even onder het touw doorboog om zijn arbeid beter te kunnen verrichten, werd door een vlegel teruggesmeten op een wijze, die zijn gezondheid en die van zijn kostbare camera in gevaar bracht.

Uitvoerig is in de Nederlandse pers verhaald hoe ongedwongen en onvermoeid H. M. de Koningin zich heeft onderhouden met de Amerikaanse pers. Foto's van H. M. de Koningin, thee drinkend met journalisten, zijn afgedrukt. Het is voor de Nederlandse journalisten grievend en verdrietig, dat bepaalde heren uit de omgeving van het hof het onnodig vonden de Nederlandse pers even hoffelijk en tegemoetkomend te behandelen. Een hunner verklaarde, toen een journalist hem op het ontstellende verschil in behandeling tussen de Amerikaanse en Nederlandse voorlichters wees: „O, maar dat is in een ander land . . . ."

Ja, dat was in een ander land.

In *dit* land zet men de journalisten als vee achter touwen en smijt ze terug als zij zich daar een stap buiten wagen.

Maar „Mandril", brutaal dier, begrijpt niet goed, dat de dames en heren niet hebben volstaan met dit bericht: „H. M. de Koningin en Prins Bernhard zijn uit Amerika teruggekeerd op Schiphol. Daar de maatregelen, getroffen door de verantwoordelijke autoriteiten, niet alleen het goed verrichten van de journalistieke arbeid onmogelijk maakten, maar ook te grievend waren om de pers in staat te stellen langer op Schiphol te blijven, moeten wij met deze mededeling volstaan."

Er is natuurlijk nog een ander middel: men kan Engels sprekend met een Amerikaans accent naar voren dringen. Als men dan handig wegduikt voor de klap of schop van de marechaussee, die klaarblijkelijk is grootgebracht in het geloof, dat pers een vies woord is voor pest, kan men zijn werk misschien behoorlijk doen. Want dan komt men naar het oordeel der hoogwaardigheidsbeklederd „uit een ander", niet uit het *eigen* land . . . .

FOUTJE

VAN de afdeling Perszaken van de Stichting voor de Culturele Samenwerking ontvangen wij de volgende brief, waaraan wij gaarne plaatsruimte geven:

„In de vorige aflevering van „Mandril" heeft u een stukje opgenomen over het bezoek dat prof. dr. A. van Duinkerken aan West-Indië en Venezuela bracht. Hij zou volgens u die reis gemaakt hebben onder auspiciën van de Sticusa. Dit is onjuist. Anton van Duinkerken ontving een uitnodiging van de „Commissie tot Bevordering der Wetenschappen op de Nederlandse Antillen" en onder diens auspiciën heeft hij de reis ondernomen. De Sticusa, van deze plannen op de hoogte, heeft toen, in overleg met het Cultureel Centrum Suriname, Anton van Duinkerken gevraagd, nu hij toch een reeks voordrachten in de West ging houden, ook Paramaribo in zijn programma op te nemen, hetgeen geschiedde. Het succes van deze lezingen in Paramaribo was zeer groot."

WEERKAATSING

* *

ZE keek nog even rond in de slaapkamer. 't Was net als altijd. Licht en fleurig. Of ze er 's avonds gewoon weer binnen zouden komen. Of ze niet voorgoed weggingen uit hun huis, waar ze gelukkig geweest waren, acht jaar lang, waar ze samengegroeid was met de man, die nu ergens anders in huis dezelfde dingen stond te denken.

Er kwam een zoele ochtendwind door de open tuindeuren, die het bovenste blaadje van de kalender deed ritselen. 15 Juni stond er op. 15 Juni. Precies een maand geleden was 't begonnen. De nacht van 15 op 16 Mei, om 4 uur . . . .

Ze waren die avond vroeg naar bed gegaan. Ze had zich de hele dag niet prettig gevoeld. Onbestemd onbehaaglijk. Alsof ze iets vergeten had, waar een ander onder zou lijden. Misschien ook, had ze gedacht, zou ze griep krijgen of een andere ziekte. Daarom waren ze maar vroeg naar bed gegaan en, tegen haar verwachting in, was ze dadelijk in slaap gevallen. Midden in de nacht was ze wakker geworden door de schrille fluittoon van een trein.

„Daar komt de trein aan," had ze gedacht, nog half in slaap, en ze had 't die eerste doezelige ogenblikken heel normaal gevonden, dat haar bed schudde door 't gedreun van de naderende wielen.

Tot ze plotseling, met een schok, rechtop in bed was gaan zitten. Ze was niet verbaasd geweest, herinnerde ze zich. Het was dadelijk met een mengeling van doodsangst en afgrijzen geweest, dat ze zich realiseerde, dat 't niet kon. Er kon geen trein aankomen. Mijlen in de omtrek reden er geen treinen. En hun slaapkamer lag aan de achterkant van 't huis, waar alleen maar tuinen waren en achter die tuinen een weiland. Ze was uit bed gestapt met trillende knieën en ze had gevoeld hoe de vloer dreunde onder haar voeten. Het reisklokje naast haar bed had op 4 uur gestaan.

Voor de open tuindeuren had ze hem zien aankomen. Ongeveer drie meter boven de grond, alsof hij op een onzichtbaar viaduct reed. Ze had de lege, helverlichte raampjes langs zien flitsen. Ze had de coupé gezien, waarin twee onbeweeglijke mensen recht tegenover elkaar zaten. Roerloos als stenen beelden. En daarna weer de lege, witverlichte raampjes. Tot alles voorbij was. De vloer had nog even zacht getrild, terwijl ze luisterde naar 't wegstervend geluid in de verte.

„Dit is een nachtmerrie," had ze tegen zichzelf gezegd. „In een nachtmerrie lijkt alles zo beangstigend reëel. Het is niets bizonders." Maar haar lichaam was nat van zweet en ze had moeite haar bed weer te bereiken.

Zo eenzaam is een mens in een niet te verklaren angst, zo reddeloos eenzaam.

Ze was dicht tegen de man aangekropen, rillend had ze z'n warmte gezocht. „Liefje," had hij gezegd, zonder helemaal wakker te worden, en hij had haar gestreeld en haar hand tegen zich aangedrukt.

Alles van die nacht had ze onthouden.

Hoe ze zich langzaam ontspannen kon, uitgeput als nooit tevoren. Hoe ze, ondanks haar vermoeidheid, had liggen filosoferen over dingen waar ze anders zelden aan dacht.

„Ik ben nooit helemaal volwassen geworden," had ze zichzelf bekend. „Zelfs niet in m'n liefde. Meer dan liefde is voor mij deze bescherming, deze warme veiligheid, waarbij ik altijd weg kan kruipen als een kind bij de moeder."

„Maar ik hou van je, ik hou van je," had ze gefluisterd tegen de slapende man aan haar zijde. „Ik hou van je."

Zo was ze tenslotte ingeslapen.

De dag daarop had ze het met geweld van zich afgezet. Wat was goedbeschouwd een droom, of zelfs een nachtmerrie? Onzin. Ze mocht dan niet helemaal volwassen geworden zijn, hysterisch was ze zeker nooit geweest. Zo was de dag toch nog prettig en rustig verlopen en ze was gaan slapen met 't plezierige gevoel, dat ze zich niet had aangesteld.

Maar 's nachts, toen 't reiswekkertje naast haar bed op 4 uur stond, werd ze wakker door de gillende fluittoon van een trein. En 't bed schudde en de vloer trilde door 't dreunend geweld van de naderende wielen. Weer had zij voor de open tuindeuren gestaan, zich vastklemmend aan de deurstijlen en ze had hem zien aankomen, ongeveer drie meter boven de grond,

of hij op een onzichtbaar viaduct reed. En ze had de raampjes voorbij zien flitsen, leeg, leeg, leeg, leeg, en de ene coupé met de twee witte, starre figuren en dan weer leeg, leeg, leeg, leeg, tot alles verdween in de duisternis van de nacht . . . .

Ze had de man niet aangeraakt toen ze in bed terug was. Ze lag doodstil, zonder een poging z'n hand te zoeken. Zo duidelijk was plotseling het besef van haar onherroepelijke, niet op te heffen eenzaamheid.

„Is dit krankzinnigheid ?" dacht ze. „Kan men krankzinnig worden zonder enige oorzaak ? Als men een rustig, gelukkig leven leidt, als men niet anders wenst dan dat?" Ze wist 't niet. Ze kon niet goed denken. Er was alleen die eenzaamheid en die verlammende angst. God, dat klamme, onbeschrijfelijke afgrijzen.

*

Ze had zich goed opgemaakt de volgende dag om haar bleekheid te verbergen en ze waren toch naar het verjaarspartijtje gegaan 's avonds.

„Ik voel me veel beter," had ze gezegd, „en 't is één keer per jaar, dat we naar die mensen toe gaan."

Laat in de nacht waren ze thuis gekomen. De man was nog wat bezig geweest met allerlei kleinigheden, terwijl zij al in bed lag. Daar hield ze zo van. De zachte geluiden en z'n rustige bewegingen in het matte schijnsel van de slaapkamerlampjes.

Onwillekeurig keek ze op het klokje naast haar bed.

Vier uur precies.

En de man stond plotseling stil, midden in de kamer, met een schoen in z'n hand en een verbaasde blik in z'n ogen, en een schrille fluittoon scheurde de stilte stuk en de grond dreunde door de naderende wielen. Ze zag hoe de man voor de open tuindeuren ging staan en keek, met niet-begrijpende ogen, terwijl z'n gezicht verlicht werd door de wegflitsende coupéraampjes.

Ze kon zich niet verroeren, niet naast hem gaan staan, maar ze wist wat hij zag, al bad haar hart, dat hij 't niet zou zien. Zij alleen, dat was nog te verdragen, dat was overspanning, of een ziekte, maar niet hij, niet hij ook. Als ze 't samen zagen was 't erger, verschrikkelijker, dan was 't ontzetting. Ze kon 't niet anders formuleren. 't Woord ontzetting werd groot in haar brein tot er voor niets anders meer plaats was.

„Ik ben, geloof ik, tipsy van die twee cocktails," zei de man, toen hij in bed stapte.

Ze antwoordde niet. Zwijgend lag ze in 't donker en deed of ze sliep. Korte tijd later brak de ochtend aan.

En van die nacht af vond 't uur van vier hen beiden wakker, wachtend op de gillende fluittoon van de naderende trein. Van die nacht af gingen zij samen, als door een vreemde macht gedwongen, naar de open tuindeuren en stonden zij, dicht tegen elkaar aan, hun haren nat van zweet, naar het voorbij schietende gevaarte te staren, dat ongeveer drie meter boven de grond, als op een onzichtbaar viaduct, langs hen heen raasde.

Helverlichte coupéraampjes, leeg, leeg, leeg, leeg, en de ene coupé met de twee versteende gestalten en leeg, leeg, leeg, leeg weer de andere raampjes, wit en leeg, als de wachtkamer 's nachts van een ziekenhuis. En de vloer dreunde en trilde zachtjes na als het geluid verstierf.

Aanvankelijk hadden zij elkaar hulpeloos verzekerd, dat 't niet mogelijk was, dat 't niet kon. Ze hadden in machteloze pogingen getracht elkaar gerust te stellen, het ergste afgrijzen van elkaar weg te nemen.

Later hadden zij gezwegen.

Geen enkel woord kon hun emotie benaderen, zomin als een traan hun gespannenheid kon verlichten.

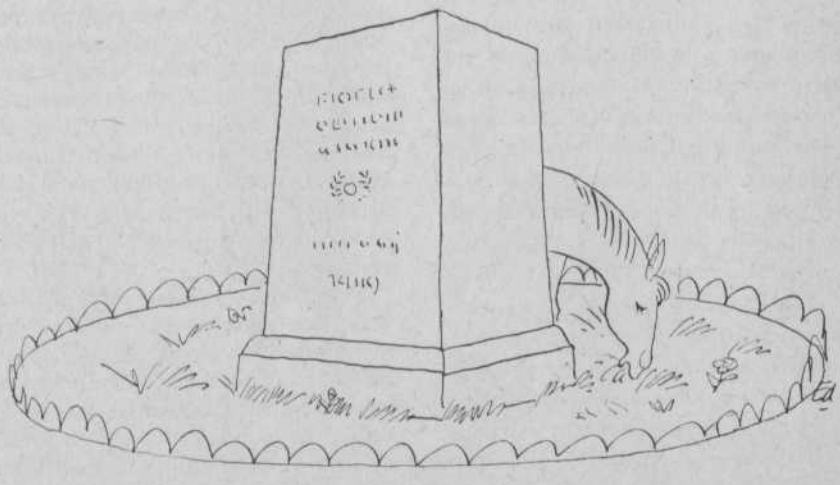
Tot op een nacht de man in haar oor had gefluisterd, zo zacht of hij bang was, dat z'n plan zou worden afgeluisterd: „We gaan hier weg. We gaan een heel verre reis maken en intussen laat ik dit huis verkopen en als we terugkomen gaan we opnieuw beginnen, liefje, m'n liefje. In een ander huis, in een andere streek. Dan zijn we weer tot rust gekomen en alles wordt zoals 't vroeger was. Denk je niet, liefje, m'n lief ?"

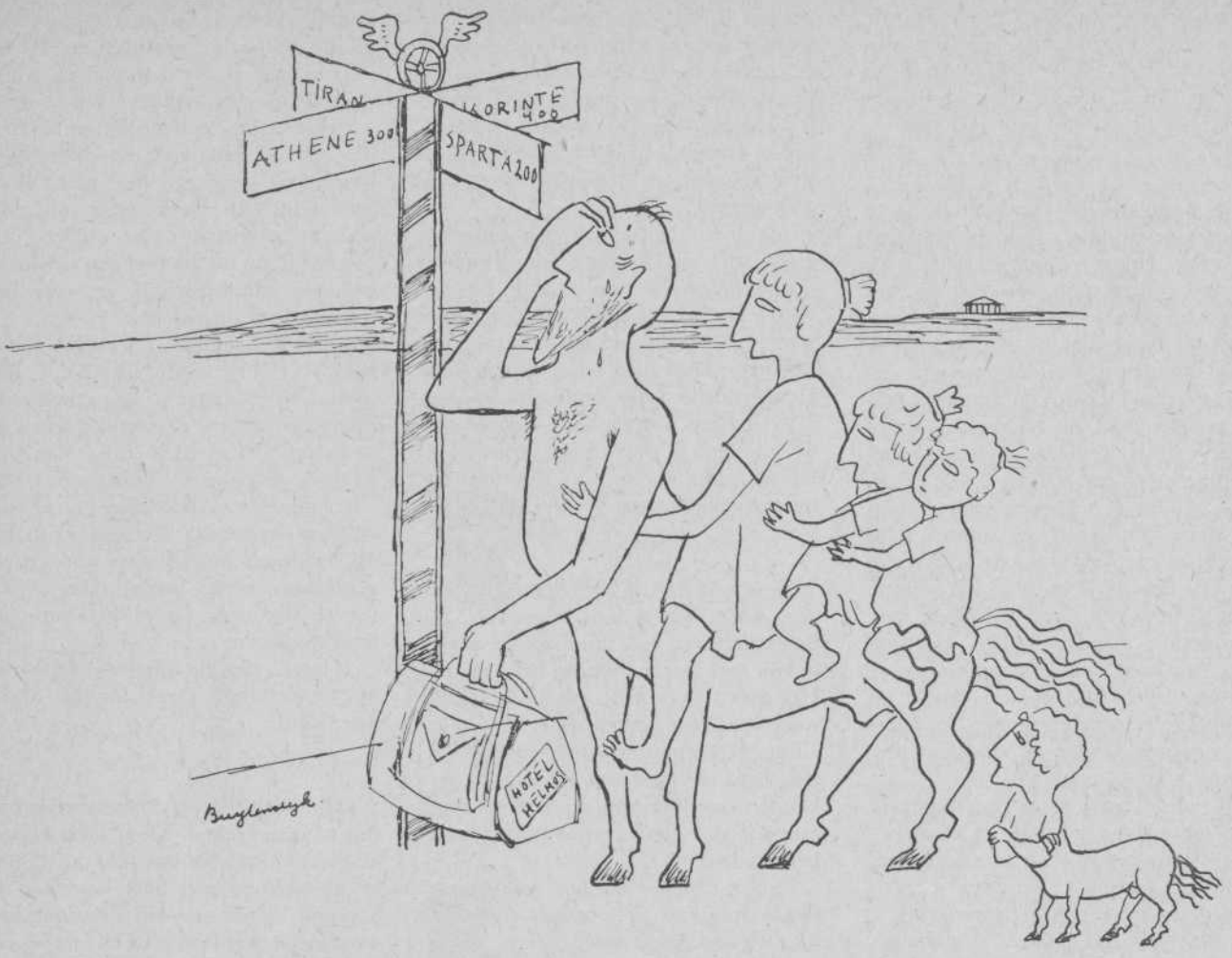
Toen had ze gehuild, voor 't eerst in al die weken. Ze had in lange, gierende snikken gehuild met haar hoofd op z'n borst en ze had z'n bleke, vermoeide gezicht gestreeld en de tranen gevoeld op z'n wangen en ze

*

*

hadden zich duizend keer afgevraagd waarom ze dat niet eerder hadden bedacht . . . .

Alles was nu klaar.

Ze hoorde hem roepen bij de voordeur.

„Ik kom," riep ze terug en ze trok de deur van de slaapkamer zacht achter zich dicht.

In de taxi naar 't station waren ze lacherig als spijbelende schoolkinderen.

„'t Zal een prachtige reis worden" zei de man.

Ze knikte.

„Ja," zei ze. „En ik ben zo gelukkig. Anders dan vroeger, weet je. Beter."

*

. . . . . .

In de nacht van 15 op 16 Juni, om 4 uur precies, ontspoorde op het viaduct te A. een sneltrein, waarbij twee inzittenden om het leven kwamen. De overige passagiers werden slechts licht gewond.

. . . . . .

PETER JASPERS

ER WAS EEN MONSTER IN NEDERLAND . . . .

TOEN er die morgen een dreunende slag over de hei klonk begon Henk plotseling wild te schreeuwen.

„Dat kan best die pest-komeet zijn!" riep hij opgewonden. Daar geloofde ik nog niet zo direct aan, want al twee dagen lang hadden de kranten volgestaan over dat brok hemellichaam, dat er aan zat te komen en het zou wel heel toevallig zijn als dat nou juist vlak bij ons tegen de aarde zou botsen.

„Het zal wel weer een straaljager zijn," zei ik. Maar toen Henk begon te rennen ben ik maar meegegaan. Het stonk plotseling overal naar brand en daarom dacht ik al dat ik gelijk had. Maar toen we bij het enorme gat in de grond stonden — dat er uitzag als een grote zoute drop van tien bij tien meter — toen zag ik dat dat niet kon: een vliegtuig maakt niet zo'n mooi rechthoekig gat. Er was ineens een borrelend meertje — hoe diep dat was konden we niet zien.

Diezelfde dag stroomde het nieuwsgierigen en later autoriteiten. En weer later werd de hele omgeving afgezet, maar wij mochten er bij blijven omdat wij het eerst ter plaatse waren en dus de beste ooggetuigen schenen, hoewel we eigenlijk niets gezien hadden. Er waren allerlei geologen bijgekomen, die fluisterend confereerden maar eigenlijk ook niet meer deden dan de omtrek van het gat meten en met een stok in het gat porren. Later gingen ze met een dieplood grondmonsters nemen, maar na tweehonderd meter was het touw al op en ze voelden nog geen grond. Dus daar schoten ze ook niet veel mee op.

Weer later kwamen er hoge mili-

tairen, die van alle fotografen de toestellen afnamen en iedereen van het terrein zetten — ook de geologen — en alles afzetten met militaire politie in plaats van veldwachters.

*

's Avonds lagen Henk en ik na te praten in de tent, waarin we kampeerden. Henk zei nog dat het toch machtig interessant was dat er nou een stuk van een andere planeet vlak bij ons onder de hei lag. En ik ging filosoferen over de bewoonbaarheid van de maan en speciaal van Venus, omdat die naam . . . . enfin.

En toen boog plotseling het tentdak in, omdat er een schaap op het doek ging zitten. We kropen naar buiten en Henk knipte een zaklantaarn aan. We stonden verstijfd van schrik. Er zat een mannetje op onze ingedeukte tent. Maar een verschrikkelijk raar mannetje. Zonder neus; eigenlijk met een hoofd als een donkerbruine ballon met twee spleten voor de ogen en één voor een mond. Een soort kikvors met gewone armen maar met brede, platte vingers.

Ik wilde hard weglopen, maar ik kon niet. Henk evenmin. Het angstzweet stroomde van zijn voorhoofd. Gelukkig scheen het monstertje even bang van ons en dat luchtte wat op.

„Wat is dàt nou?!" stamelde Henk.

„Een monster," vond ik. Want dat was het. Een mens was het niet, want zo gek is nog nooit een mens geboren. Het monstertje maakte geluiden. Een soort gefluit; het klonk helemaal niet onvriendelijk, alleen raar.

„Die moet wel met die komeet meegekomen zijn," bedacht ik toen. Want ik was ons gesprek van daarvoor niet vergeten.

„Ja natuurlijk!" schreeuwde Henk weer. Hij schreeuwt veel. „Wel allemachtig! Een vent van de maan!"

„Of van Venus," zei ik consequent. Hoewel me dat zou tegenvallen. Het monstertje probeerde zich op te richten. Dat lukte, maar erg langzaam. Misschien had het zich bezeerd, of iets gebroken. Erg waarschijnlijk leek dat niet, want het boog zelf zijn korte beentjes weer recht, alsof die van boetseerklei waren. Daarna floot hij heel laag en vriendelijk en ging ons van top tot teen bekijken. Hij raakte Henk zelfs aan met een griezelige vinger. Henk raakte hem toen ook aan, maar trok zijn hand schielijk terug.

„Hij lijkt wel van sponsrubber," zei hij. En als een soort inval: „Nou worden we beroemd. Wij hebben de eerste vent van de maan gevangen . . . !"

„Waarom nou gevàngen?" vroeg ik kwaad. Die heerszucht hindert me in hem. „Misschien heeft hij òns wel gevangen. Misschien heeft hij wel wapens."

„Welnee," zei Henk, „ik zie niks. Hij is helemaal naakt van rubber."

Hij pakte het monstertje bij de schouders en wilde het optillen. Toen gebeurde er iets raars: het mannetje floot heel hoog en schel en Henk gilde het uit van de pijn.

„Hij heeft electriciteit," schreeuwde hij, „hij is gevaarlijk. Ik ga hulp halen." Hij sprong op de fiets en reed over het heipaadje weg.

*

Het monstertje keek hem na en ging toen laag fluiten tegen mij. Ik floot bij wijze van proef terug, maar ik kon niet merken dat hij het hoorde. Hij betastte de tent en die zette ik weer op. Toen gingen we er samen in zitten. Het monster was heel vriendelijk, betastte alles wat hij zag en we konden eigenlijk best opschieten voor zover je dat zonder conversatie kunt beoordelen.

Buiten klonk toen het geluid van zware motoren. We kropen de tent uit. Er stonden twee jeeps, twee brenguncarriers en een lichte tank. Soldaten vormden een wijde kring om ons heen met stenguns; Henk stond naast een officier en bleef op een afstand.

„Hij doet niks," zei ik, „als je hem niet wilt beetpakken tenminste."

„Dan heeft hij electriciteit," verklaarde Henk.

„Hands up," riep de officier hard. Het was een hoge.

„Hij verstaat u niet. Hij fluit alleen. Hij is gevaarlijk," zei Henk.

„Onzin." Ik werd kwaad en wilde naar de officier toelopen.

„Hands up, godverdomme!" riep de officier zenuwachtig. Maar het monstertje begreep het niet, floot vriendelijk en keek naar mij. Ik stak mijn armen maar omhoog en toen deed hij me na met een verbaasd geluidje. Maar toen ik ze weer liet zakken deed hij dat ook.

„PATROUILLE: IN DEKKING! BRENGUNS: STAND BY." De militairen vielen op de grond, de brenguns wezen dreigend naar het monstertje. En naar mij, want ik stond naast hem. Toen sprak de officier in een walkie-talkie, heel lang en onverstaanbaar. Daarna klom hij op een brenguncarrier en stond dreigend naar ons te loeren. Het begon me te vervelen. Ik wilde weer naar hem toelopen.

„Halt!" riep de officier. „Ik wacht op versterking! Daar blijven of ik open vuur . . . . !"

*

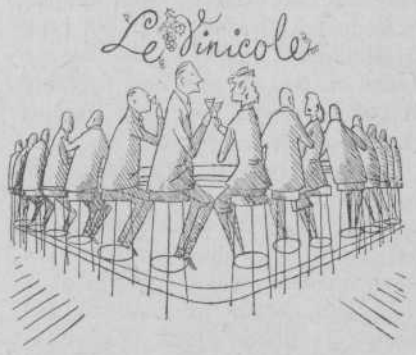
Daar heb ik eerst verschrikkelijk om moeten lachen. Maar toch kwam er versterking. Na een half uur floten er al Glosters over onze hoofden; ze wierpen lichtkogels uit, die door het monstertje geïnteresseerd en met waarderend gefluit nagekeken werden. Er kwamen ook meer gevechtswagens en ontelbare soldaten.

„Met de handen hoog hierkomen!" riep de officier toen na lange tijd. Eerst wilde ik kwaad weigeren, maar voor de overmacht ben ik gezwicht. „Henk," riep ik, „hoor nou eens . . . ." Maar Henk bleef op een afstand en deed net of hij niets met me te maken had.

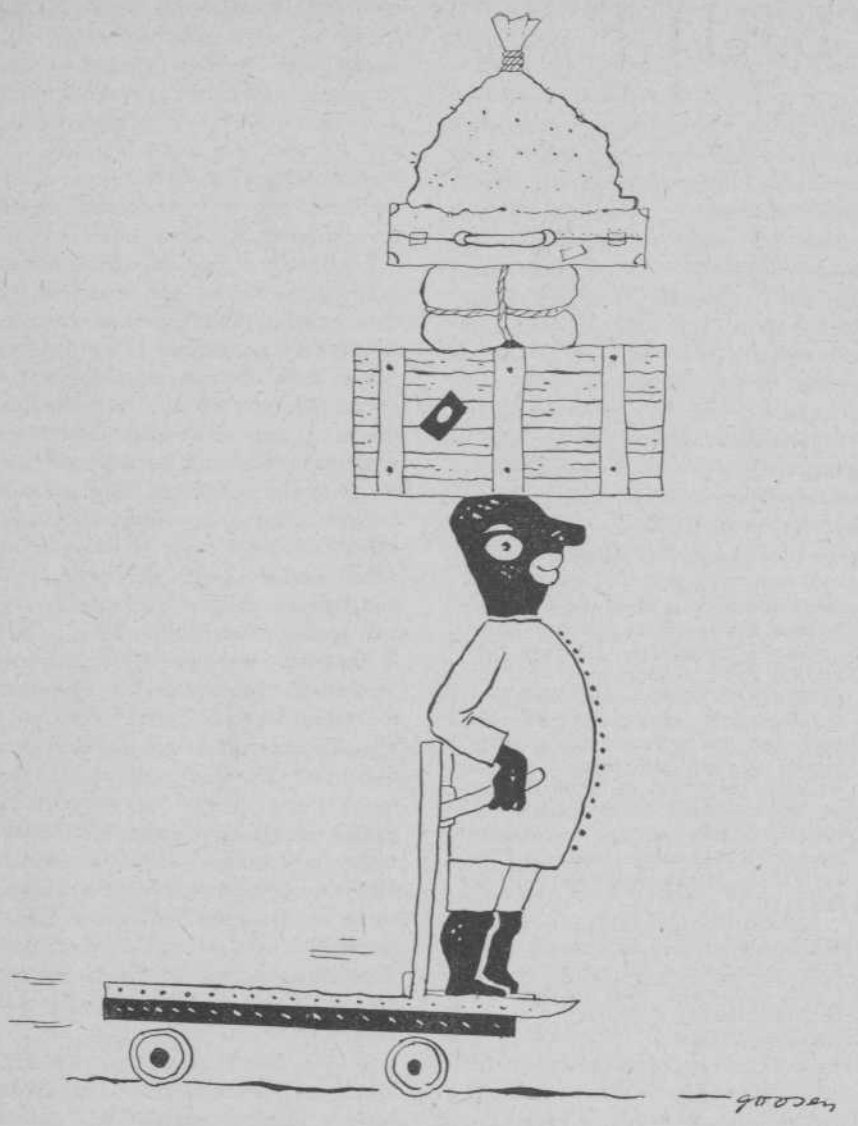
Het monstertje en ik werden in een cel gebracht en daarna begonnen er vreselijke dagen. Ik werd eindeloos ondervraagd door vreemde heren. Of ik al vroeger contact met dit wezen had gehad. Of ik van zijn komst afwist. Of er nog meer waren geland en waar. Of er nog meer kwamen. Of ik wapens had verborgen. Of ik lid was van de P.v.d.A. of van de C.P.N. of van de anarchisten. Of ik hem kon verstaan. Ik werd zo moe van al dat vragen dat ik om een raadsman vroeg. Maar die kreeg ik niet. Het was top secret, zeiden de heren. Het was een zaak van de B.V.D. en die gaven ze niet uit handen.

„Wat heb IK er toch mee te maken!" schreeuwde ik machteloos,

Je ontmoet me beslist in . . . .

P. M. A. EPSTEIN
Leidsestraat 96 - Amsterdam

* *

„Henk was er ook bij en die zit hier niet."

„Nee," zeiden de heren, want die was de bevoegde autoriteiten gaan waarschuwen voor het gevaar, dus Henk was loyaal.

*

Diezelfde nacht zijn we ontsnapt. Het monster had er zeker ook genoeg van, want ik werd wakker door een schel fluiten. Hij stond met de borst tegen de achterkant van de cel.

Er klonk een zoemend geluid en er ontstond een gat in de muur, precies alsof de stenen langs de contouren van zijn lijf waren weggesmolten. Op dezelfde manier kwamen we door de gevangenismuur op straat, onopgemerkt. Want wie rekent daar nou op ?

We zwierven dagen en dagen rond; ik had last met het monster, dat maar niet begreep waarom wij ons schuil moesten houden. We sliepen in hooibergen. Ik had doorlopend honger en ik moest eten stelen. Het monster at niet. Hoe die bestond begreep ik niet.

Het geval was niet langer meer top secret. In oude kranten zag ik tenminste grote foto's van mij. Het monster hadden ze vergeten te fotograferen. Typisch iets van de B.V.D., dacht ik. Er stonden ook dikke koppen in de krant over het gevaar waarin het land door ons scheen te verkeren. Er waren ook NATO-troepen gekomen ter assistentie. Ook kwam er een kabinetscrisis en de coalitie viel uiteen. Dat vond ik toch nog jammer. Ik mocht die Drees wel. Het portret van Henk stond er ook in: hij was een held geworden met een lintje van iets vierde klasse. Wat kan het toch gek lopen, dacht ik.

Na dagen zwerven kwamen we weer terug op de hei, waar ik het monstertje het eerst ontmoet had. Ik bedacht dat ik me werkelijk aan hem gehecht had, al verstond ik hem niet. Hij floot altijd vriendelijk tegen me. Ons tentje stond nog net zo als we het verlaten hadden. Zelfs Henk had niet de moeite genomen het later te gaan halen. Het gat in de hei was er ook nog. Alle militairen waren weg.

Ik voelde me uitgeput en ging aan de rand van het gat zitten. Het monster sprong in het water, dreef even en wenkte naar me. Maar ik wist dat het water meer dan 200 meter diep was, dus ging ik niet. Het monstertje kwam naar me toe en wilde me in het water trekken. Ik vocht me los. Gelukkig gebruikte hij geen electriciteit. Het mannetje floot laag en vriendelijk, maar toch ging ik niet mee. Toen dook hij onder. Hij was dus waarschijnlijk toch niet van sponsrubber.

Na een uur begon de aarde vreselijk te trillen. Ik rende hard van het gat weg, hoewel dat moeilijk ging door de aardbeving. Met donderend geweld barstte de aarde bij het gat open en een vuurkolom spoot omhoog. Recht omhoog naar de hemel, met donderend geweld en verschroeiende hitte.

Natuurlijk kwamen de militairen terug en ze namen me gevangen met stenguns. 's Nachts zag ik door het raampje van de cel de komeet als een vurige stip verdwijnen. „Dag monstertje," zei ik zacht.

*

Na vier maanden werd ik vrijgelaten. Ze zeiden me dat ik ook beide kiesrechten verloren had en het recht om een staatsfunctie te bekleden. Mijn baas ontsloeg me en noemde me een landverrader.

Misschien had ik toch maar met het monstertje moeten meegaan. Misschien komt hij nog terug om me te halen. Hoewel: hoe kan ik nou toch meer dan 200 meter diep duiken . . . ?

THEO M. EERDMANS

„d'Oude Herberg"

Handboogstraat 17, Amsterdam -C

Tel. 31840

„HET HUIS VAN DE MANDRIL"

PARIJSE BRIEF

VANMIDDAG rustten we even uit op het zakformaatterrasje van de bar „le Saint-Claude". Een slenterend toeristenpaar bleek evenveel behoefte aan een ogenblik rust te hebben als wij en zette zich neer aan het tafeltje naast het onze. Het bestelde coca-cola en zweeg verder. Gelijk wij. De zwaargeboezemde juffrouw uit de bar kwam buiten een praatje maken met de buren, een heel oud mannetje en een vrij oud vrouwtje. Het ging over twee katten. Twee negers sprongen plots van hun fiets en wezen elkaar met groteske gebaren een vliegtuig, dat hoog aan de waterblauwe hemel witte letters trok. Langs de spits van de bijna duizendjarige toren van Saint-Germain-des-Prés. In het enge tuintje langszij de kerk snaterden en kwetterden tientallen ravottende kinderen.

Er komen thans weer dagelijks duizenden vreemdelingen naar dit St-Germain-des-Prés, autocars vol uit Stockholm en Wormerveer, uit Bazel en Hilvarenbeek. Op zoek naar attracties, die drie, vier jaar geleden bizonder „en vogue" waren, de „caves", de cabarets, de boogie-woogie en de jitterbug en die ondefinieerbare wezens, welke men toen nog „existentialisten" noemde. Vanwaar deze kleinburgerlijke, opwindende nieuwsgierigheid naar het uitheemse, het absurde, het zondige?

Wij moesten er opeens aan denken, hoe St-Germain-des-Prés thans haast ongemerkt aan het veranderen is. Zijn existentialistische huid is aan het vervellen. . . . Niemand, die zich daar meer over verheugt dan de authentieke, hartstochtelijke minnaar van dit oude, eigengeaarde quartier, de vergrijsde habitué van „Au deux Magots" en café „le Flore". Niemand meer dan „monsieur Mabillon" zelf. Of Jeannot, zijn oude, trouwe garçon. De absurde „librairie" in de Rue St-Benoît, waar ge de laatste jaren altijd Nederlanders kondt aantreffen, dit openbare trefpunt van would-be intellectuelen met hun pathologische belangstelling voor elkaars al of niet geveinsde complexen, heeft reeds de geest gegeven. Thans is er 'n existentialistische sociëteit gevestigd, men dineert en soupeert er, luistert naar gramofoonmuziek en de leden bezitten ieder een sleutel van de voordeur, welke voor buitenstaanders angstvallig gesloten blijft. Dit monstrueus product van paring tussen de meest decadente bandeloosheid en de meest conservatieve burgermansgeest, tussen angstwekkende, „existentialistische" schaamteloosheid en eng-provinciale schijnheiligheid, wijst, zo zegt men, op een naderend, roemloos einde. Het einde van het zogenaamde existentialistische tijdperk? Dit is verval in optima forma, zeggen de gebaarde vereerders van de Goden Walging en Wanhoop zelf, een ondergang, tragisch en afschuwelijk, slechts te vergelijken met de ondergang van het Romeinse Rijk. Even groots en even decadent . . . . Zeggen zij.

Wij moeten op deze plaats, tot onze spijt, afscheid nemen van een van onze oudste en trouwste medewerkers. Hans van Derken gaat Parijs en daarmee ons blad verlaten en zijn Seine-seinen verdwijnen met hem. Iedere maand, bijna drie jaar lang, heeft hij met een vleugje Parijs parfum Mandril wat wijsheid en wat frivoliteit meegegeven en we kunnen ons ons blad bijna niet voorstellen zonder de badinerende toon van deze ras-boulevardier. Onze beste wensen begeleiden Hans van Derken op zijn verdere journalistieke loopbaan.

Tegelijk begroeten wij onze nieuwe Parijse briefschrijver, Jan van der Doef, wiens maandelijkse bijdrage uit de ville lumière de moeilijke maar dankbare taak heeft een waardige remplaçante te worden van Seine-Seinen.

Als in dit najaar de nieuwe medische faculteit in de Rue St-Pères voor tienduizend toekomstige heelmeesters en pillendraaiers wordt opengesteld, moet dit volgens lieden, die het weten kunnen, een ingrijpende sociale verandering in het quartier teweeg brengen. In sociologisch opzicht zal het werklustige Quartier Latin op de duur het arbeidsschuwe St-Germain-des-Prés geheel annexeren, als klimop overwoekeren. Het zal de doodsstrijd van het trottoir-existentialisme slechts kunnen verhaasten . . . .

Van de zogenaamde existentialisten, deze verbijsterende groep a-socialen, die een drietal jaren geleden nog DE attractie van Parijs vormde, die souteneurs en gewezen zwart-handelaars van Pigalle naar de „rive gauche" had gelokt en in prostitutie en handel-in-verdovende-middelen een broodwinning meende te vinden, van deze gemeenschap vormt thans nog een groepje verwilderde pubers in „la Pergola" het schamele restant. Enkelen zijn „le Mabillon" trouw gebleven. In vier jaar tijd heeft het trottoir-existentialisme zesmaal van stamkroeg verwisseld. De meest ernstigen van deze maatschappij der onmaatschappelijken, de dichters en de denkers, hebben zich afgescheiden van de rest, die in en rondom „la Pergola" krioelen. De dichters en de denkers vertoeven een straat verder in „Bouquet St-Germain".

Hier vindt ge ook de eigenaardigste geloofsgemeenschap van West-Europa, de zogeheten Yogi's, beoefenaars van Boeddhistische ascese. Door contemplatie, een ingenieuze concentratiecursus, die jaren duurt (b.v. concentratie op een uitwendig object, een gekleurd voorwerp), autohypnose, die de normale psychische functies verlamt en zelfs het bewustzijn vernietigt, tracht de Yogi door te dringen tot „een werkelijkheid aan gene zijde van het bewustzijn" en langs de weg van pathologisch illusionneren en hallucinaties de verwezenlijking van suggesties te beleven. Het is uiterst merkwaardig en het behoeft een wetenschappelijke verklaring, dat juist deze Oosterse (liever nog schrijven we: on-Westerse) vorm van mystiek en extase juist nu en juist hier zoveel bezeten beoefenaars heeft gevonden. Het is de verzameling Yogi's, die men thans in „Bouquet St-Germain" treft, duidelijk aan te zien, dat deze Boeddhistische ascese zowel physiek als psychisch onnoemelijk veel van hen vergt . . . .

Tussen het overschot van baardapen, franciscanerimitaties en al die andere schippers-naast-God, die in „la Pergola" op het einde der wereld wachten, treft men soms een tamelijk oude man met lange grijze hoofdharen en een vrij lange grijze baard aan. Deze Gustave Doré-figuur wordt in het quartier „Fils de Dieu" genoemd en het schijnt, dat hij zelfs onder die naam op de prefectuur van politie geregistreerd staat. In deze spotzieke gemeenschap, die nogal gul met niet al te vleiende bijnamen werkt, verkeert verder een jongeman, begroeid met Oberammergaubaard en wapperend haar, die door ieder „le Christ" genoemd wordt, en — gehuld in een zwarte cape en voorzien van een zwiepende, zwarte puntsik — een manspersoon, dat zich aan argeloze toeristen opdringt om „uit de hand te lezen", hetwelk zijn dagelijkse broodwinning schijnt te zijn en dat door het quartier „le diable" gedoopt is. Sedert kort wil het toeval, dat genoemd drietal vaak tezelfdertijd „au zinc" een kopje koffie nuttigt. Het schijnt echter, naar men ons

verteld heeft, dat zowel „Fils de Dieu" als „le Christ" een zekere afstand ten opzichte van „le diable" blijven bewaren. Noblesse oblige . . . .

*

Een heel drollige, volkomen absurde geschiedenis schiet ons daar te binnen. Een grap, die wij vorig jaar op Saint-Germain-des-Prés zelf uitgehaald hebben en waarin wij nu nog een duivels plezier hebben. Het kwam doordat we vorig jaar enkele dagen voor Pinksteren een merkwaardige brief uit Nederland ontvingen. Het briefhoofd stelde een grote, groengele kikker voor en over de gehele breedte van het papier stond in kapitale letters: „komische, folkloristische FANFARE DE KIKVORSCHEN, hofkapel van Zijne K.H. Prins Amadeiro Ricosto di Carnavallo, Ridder van het Reksam, Heer en Meester van Oeteldonk en deszelfs watervrije moerassen en zandwoestijnen, enz., enz."

De inhoud van de brief luidde als volgt: „Mijnheer, wij bezoeken met onze fanfare op 13 en 14 Mei, dus beide Pinksterdagen, Parijs en zouden daarbij vergezeld worden door onze vriend Kees Spierings, die als geheimschrijver en gids de reis zou meemaken. Nu heeft Kees zich tot zijn grote spijt genoodzaakt gezien zich terug te trekken en dus de reis niet kan medemaken (sic). Hij deed ons daarbij de oplossing aan de hand, dat zijn vriend Jan van der Doef wellicht bereidt (sic) zou zijn voor ons als gids op te treden. Wij stappen af ongeveer tegen de middag 13 Mei aan de Place de la Republice (sic) waar wij logeren in het Palace hotel. Wilt s.v.p. indien mogelijk per omgaande terugschrijven, dan bereikt hij (sic) ons nog voor Zaterdagavond. Met hoogachting, J. Somers, secretaris."

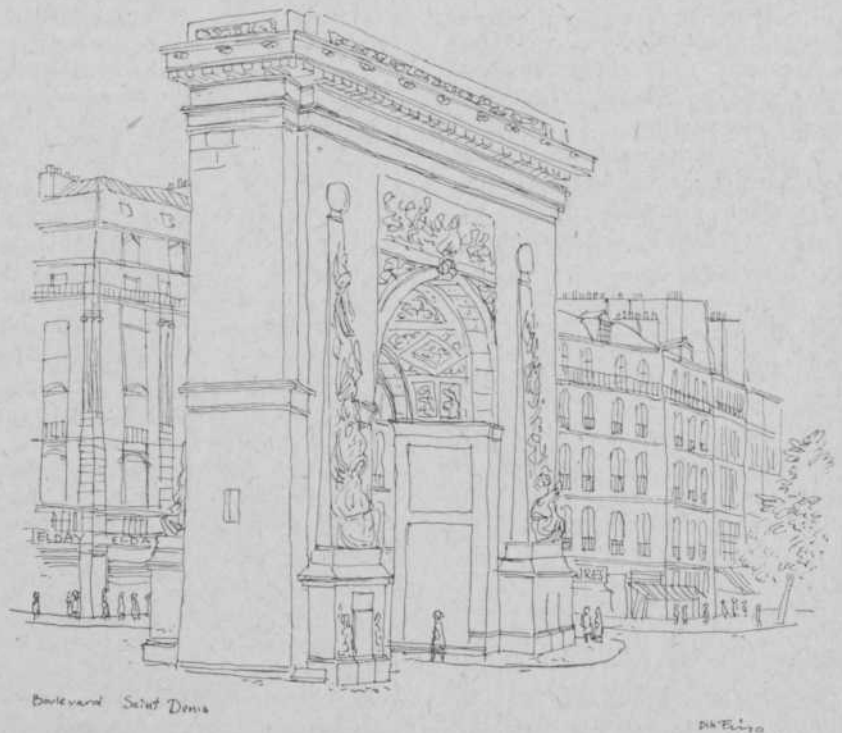
Deze brief bracht ons op het idee. Het was een volkomen absurd idee, maar toch niet zo absurd, of het liet ons niet meer met rust: Oeteldonk in aanraking te brengen met Saint-Germain-des-Prés. De waanzin, de carnavaleske waanzin van Oeteldonk te confronteren met de waanzin van het trottoir-existentialisme. Zou de ene gekkenwereld misschien in de andere gekkenwereld iets van de eigen dwaasheid herkennen, terugvinden? Wij trachtten onszelf op de mouw te spelden, dat het behalve een absurd ook een heel wijs idee was, wat gekund zou hebben, omdat in Oeteldonk, gelijk u weet, de waanzin en de wijsheid immers steeds hand in hand gaan.

Deze „Kikvorschen" — een vijf-en-twintigtal brave borsten, gerecruteerd uit de eenvoudigen des volks, meesterknechten, cafébaasjes, een slager, een kolenhandelaar en (natuurlijk) ettelijke sigarenmakers, allen de meest authentieke Carnavalsgekken, die ge u maar denken kunt — ontmoetten wij dus Pinksterzondagmiddag op de Place de la République. Zij hadden hun vrouwen en verloofden meegenomen en zo was hun aantal gegroeid tot zes en vijftig. Vanzelfsprekend was het gehele gezelschap in de befaamde Oeteldonkse costuums gestoken, de mannen droegen zwartlakense boerenpakken, zijden petjes en om hun hals geknoopt de bekende, rode zakdoek, de vrouwen torstten grote, wijde poffers op haar hoofd en waren verder getooid in de boerenkleederdracht, zoals haar moeders en grootmoeders die dagelijks droegen.

Deze mensen wilden, hoorden we, wat van Parijs zien en hier en daar 'n „mupke speulen". Ze hadden een grote autocar te hunner beschikking, etenswaar voor ettelijke dagen en vuurwater voor ettelijke weken meegenomen en de enige grote uitgave, die zij zich in Parijs permitteerden, was het hotel, een goed en duur hotel, dat een andere clientèle gewoon is dan Brabantse fanfarecorpsen. De Bossche sigarenmakers en hun vrouwen betaalden er 1500 francs voor een twee-persoonskamer, maar dat hadden ze er graag voor over, want ze wilden beslist, zoals ze ons uitlegden, „un goei bed onder durre kont" hebben.

Het was een allerdwaaste inval van de Oeteldonkers om juist hun eerste concert boven op de Arc de Triomphe te geven. Het zou niet hun laatste dwaasheid zijn. De eerste avond werd bijvoorbeeld Montmartre op echt carnavaleske, echt Oeteldonkse wijze op stelten gezet. Op Montmartre *gáát* dat . . . . Oeteldonk en Montmartre (het vieux Montmartre met de nostalgie naar de vrolijke, onbezorgde jaren van la belle époque) zijn broertje en zusje. Hun begroeting was allerhartelijkst als van twee bloedverwanten, die elkaar na jaren weerzien. Oeteldonk en Montmartre herkenden elkaar en herkenden zichzelf in de ander.

De tweede avond, zo hadden we dat maar bedisseld, zou de grote ontmoeting met St-Germain-des-Prés plaats hebben. Zij is allerverrassendst geweest. En misschien ook wel een beetje desillusionnerend. Zowel in „le Flore", „la Rhumerie Martiniquaise", in „le Mabillon", in de „Librairie" en „Tabou", waarin wij de fanfare luid blazend met daarachter de zingende en hossende boerinnetjes telkens lieten binnenrukken, tot afgrijzen en verbijstering van de existentialistische jeugd, keek de ene groep gekken met open mond naar de andere troep, alsof men nog nooit ZÓ iets geks gezien had. Voor

Oeteldonk, voor al deze brave, eenvoudige mensen, die weten dat zij gek doen en hoe gek zij doen, voor Oeteldonk bestond er beslist niets idioters dan al die Robinson Crusoës van „le Mabillon". Terwijl deze laatsten waarschijnlijk nog nimmer lieden ontmoet hebben, die met zoveel plezier en zoveel kunde gek deden, die zo de spot wisten te drijven met de ernst van het leven en zichzelf. Een groot gedeelte van hen wendde zich ostentatief af en trok de neus op. Enkelen begonnen zelfs vol verontwaardiging hun heiligdom te verdedigen en dreigden met vechten. Want dit was immers geen existentiële Walging. Dit was maar gewoon Oeteldonkse levensvreugde. Zomaar doodgewoon . . . .

*

Op het Zaterdagavondterras van Le Dôme-Montparnasse hoorden we een Zaterdagavondhabitué met een zwarte ringbaard tegen een Zaterdagavondhabitué met een rode ringbaard zeggen: „. . . . . En ken je die van die twee Duitse toeristen, die vonden, dat Parijs sedert de bezettingsjaren zo veranderd was en dat de Parijzenaars zo onwelwillend en stug deden, als zij in de metro of in een winkel de tale van Bismarck en Hitler spraken en die daarom besloten zich maar in het Engels uit de drukken? Niet . . . ? Welnu, de eerstvolgende maal, dat zij zich op een terrasstoeltje lieten neerzakken, bestelde de meest intelligente van deze twee germanen: „. . . . . Eh . . . . waiter . . . . two Martini . . . ." Toen de „garçon" na enkele minuten terugkeerde en in even bezoedeld Engels informeerde: „. . . . . Eh . . . . dry . . . . ?", werd de minst intelligente plots kardinaalpaars en barstte als een nijdige Unterscharführer los: „Nein . . . . ZWEI . . . . verdammt."

*

En op het terrasje van „Au Fouquet's" op de Elyzeese Velden moet een bekende en om een bepaalde reden veelbesproken filmster tegen een nieuw, steenrijk vriendje gezegd hebben: „Chéri . . . . jij bent de eerste man van wie ik werkelijk oprecht en intens hou. Geloof je me, chéri . . . ?"

Toen het vriendje in zalige verrukking antwoordde, dat hij haar geloofde, moet zij luid verzucht hebben: „O, chéri . . . . dan ben je ook de eerste man, die het gelooft . . . ."

JAN VAN DER DOEF

Épître aux Hollandais

„Koopt de met Duitsch bloed bevlekte Hollandsche tulpen niet."

Die Deutsche Zukunft,
Düsseldorf (Mei 1952)

Voici les Démons, par l'Enfer vomis,
Chassés de votre infortuné pays,
Foulé aux pieds, dévasté, saccagé,
Pillé, vidé, torturé, massacré
Avec une cruauté bien méthodique,
Impitoyable autant que „scientifique"
Pendant cinq ans, puis laissé pantelant
Sous l'écrasant fardeau de la détresse
Physique, mais invaincu, moralement,
Grâce à une inflexible et fière jeunesse,
Qui, tenant tête, sans crainte, à la Tigresse
— Monstre hybride plutôt, né de l'accouplement
D'un père Tigre et d'une mère Hyène,
Dans les sombres forêts de l'Hyrcanie germaine —
L'a vue, enfin, s'enfuir, la gueule ensanglantée,
De rage écumant mais l'échine bas courbée.

*

Et, maintenant, n'oubliez pas,
Et moins encore pardonnez
A ces maudits, à ces damnés,
A ce peuple de quatre-vingts millions,
Qui, sauf de rarissimes exceptions,
Ont t o u t su et t o u t approuvé
Des maux que vous ont infligés
Les maîtres qu'ils s'étaient donnés
Bien librement, par libre choix,
Les adulant comme jamais rois
Ni empereurs de droit divin
Ne l'ont été au cours des âges.
Témoins muets des pires carnages
— A moins qu'ils n'y applaudissaient —
T o u s les complices se sont faits
Des tortionnaires monstrueux,
Régisseurs de macabres danses,
Des exterminateurs hideux
De millions d'êtres sans défense,
Pendus, étranglés, mutilés,
Disloqués, vivisectionnés
Par leurs plus éminents savants:
Hommes, femmes, enfants, adolescents,
Gazés, asphyxiés, puis brûlés,
Réduits en cendres, que, pratiques,
„Ils" recueillaient dans des barriques
Et dans des sacs étiquetés,
Soigneusement enregistrés,
L'humain engrais utilisant
Pour en fumer leurs pauvres terres
Et faire pousser leurs pommes de terre.

*

Et, maintenant, n'oubliez pas,
Et moins encore pardonnez,
Car „Eux" rien ne vous pardonneront
Des maux qu'ils vous firent endurer,
Et pendant des générations
Mâcheront et remâcheront
Le goût amer de la défaite
Et de la mortification,
Et à la première occasion
A la gorge vous ressauteront.

ALEXANDER COHEN
(Toulon, le 8 juin 1945)

IN NACHTHEMD

* *

ER is me verteld dat toen de politie vorige week huiszoeking deed in de woning van Ernest Forminne — de jongeling die in het Parijse speelhol door Sylvain Vastert werd vermoord — ze in zijn (Forminne's) slaapkamer een imposante collectie pyjama's vond, in alle modellen en kleuren.

Dat verwondert me niet: ik neem het zelfs voetstoots aan en zonder juist kwaad te willen spreken van een arme dode over wie het oordeel thans tot hoger competentie behoort, wil ik er aan toevoegen, dat al degenen, die aan een kogelwondje sneuvelen in een dans- of speelzaal, temidden van champagneflessen en mannequins, in de laden van hun linnenkast een min of meer uitgebreide verzameling bezitten van die nachtelijke uitrustingsstukken.

Ik heb die regel uit geen enkel handboek voor criminologie of gerechtelijke geneeskunde opgestoken. Ze is me eenvoudig aan de hand gedaan door mijn eigen ervaring als politieverslaggever, waarvoor ik te zijner tijd gewerkt heb bij het meest sensatie- en schandaallustige schendblaadje van Parijs, in welke hoedanigheid ik twee jaar lang honderden misdrijven heb moeten reconstrueren. Van die misdrijven vormde de pyjama niet altijd een integrerend deel — integendeel, haast nooit. Maar wèl was er altijd een in een hoek of een lade van de kamer van de vermoorde of van de moordenaar, omdat het nu wel een uitgemaakte zaak is dat wie in zijn diepste binnenste het noodlot meedraagt van als vermoorde of als moordenaar te sterven, naar bed gaat in pyjama en niet in nachthemd. Ik spreek hier van mannen welverstaan, niet van vrouwen; hoewel me bezworen is dat ook gravin Veilchenfeld, de gifmengster van Wenen, van pyjama's gebruik maakte, iets dat heel wat kan verklaren.

*

Ik heb een zeer duidelijke herinnering aan het eerste verschijnen van een pyjama in mijn familie van moederszijde die, eertijds in aanzien, juist omstreeks die tijd in décadence begon te raken. Ik wil daarmee volstrekt niet zeggen dat er enig causaal verband hoe-ook-genaamd bestond tussen de pyjama en de décadence; ik wil alleen opmerken en doen opmerken eenzelfde parallelisme als ik hierboven heb gewaarmerkt tussen de misdadigheid en de pyjama: fenomenen die niet altijd inter-dependent zijn, maar die wel steeds synchroon optreden.

Ach, hoe goed staat me die eerste pyjama voor de geest! die eerste knalrode pyjama in de handen van mijn lieve grootmoeder, die er helemaal bloederig door leken! Ze had die gehaald uit de reistas van oom Peter, die juist terug was uit een vreemde stad ver-weg in het Noorden, waar zijn vader hem had heengestuurd om zich er in de talen en in zaken te bekwamen. Daarvan kwam hij terug met een haarsnit die men in later dagen „à la Stroheim" ging noemen, met het euvel van gemberbier te drinken (maar naderhand ontdekten we dat hij, zodra hij zich onbespied waande, dit vocht in de bloempotten uitgoot en inplaats er van klare dronk), en met dat bevreemdende, lekker aanvoelende, maar in de ogen stekende tweedelig omhulsel van zijde, waarvan mijn grootmoeder, bril op de neus, vergeefs trachtte het gebruik en de bestemming te ontdekken. Het was een pyjama naar zogezegd „Russische" snit, u weet wel, opzij dicht gaande met een macht héél fijne parelmoeren knoopjes, die nauw aansloot tot om de hals en in het middel werd ingenomen door een gordel die in twee veelkleurige kwasten eindigde.

Mijn grootmoeder draaide ze om en om en twee strenge rimpels groeven zich nabij het punt waar voorhoofd en neus samenkomen. Het was overduidelijk dat zij niet begreep; maar even overduidelijk dat zij, indien al niet begrijpend, of juist *wijl* niet begrijpend, misprees of minstens wantrouwde. Op een gegeven ogenblik róók ze aan de frunnikende zijde, de rimpels tussen neus en voorhoofd groeven zich nog dieper, en aangezien haar dochter Rosa — haar ongetrouwde dochter Rosa — de kamer binnenkwam, stopte zij ijlings, ja ietwat schichtig, de pyjama weer in de reistas. — „En jij?" zei ze toen opeens geïrriteerd, want ze had plots mijn aanwezigheid in het vertrek opgemerkt, „wat doe jij hier? Rosa, neem de jongen mee en laat hem in de tuin spelen!" — En ik ging de kamer uit aan de hand van tante Rosa en mijn ziel was vol droeve voorgevoelens.

De mode van de pyjama kwam, zag en overwon in onze familie net als in alle andere goede burgerfamilies vlak vóór de eerste grote oorlog, en omstreeks die tijd kwam mijn grootvader te overlijden. Hij stierf in zijn bed, zoals alle solide huisvaders doen, en in nachthemd, zoals hij geleefd had; en hij liet, ongerekend de reputatie de meest correcte zakenman b zuiden de grote rivieren te zijn geweest, een brandkast achter vol bankpapier (grote coupures), twee levensverzekeringen, een safeloket vol stoere effecten (waarvan register op een schrijfboekje in zijn bureauministre), een bloeiende textielfabriek en een kaasmakerij waarin de armste knecht tweemaal per dag vlees at. Het was niet de schuld van zijn zoons, o neen, en ook niet van hun pyjama's, dat de brandkast snel leeg raakte en men weldra eerst de kaas-

HOFJUWELIERS
Kalverstraat 1 – Amsterdam

makerij, toen de textielfabriek en tenslotte het huis moest verkopen. Dat was de schuld van de oorlog en van de inflatie. Maar de inflatie en de oorlog, die waren gekomen met de pyjama. Mijn andere grootvader, die burgemeester was, was de laatste notabele in het Zuiden die in nachthemd sliep, en zolang hij er was verkeerde de gemeentebegroting steeds in evenwicht. Nauwelijks echter had de nieuwe orde hem door een ander vervangen, die per pyjama naar bed ging, of van stonde af had de begroting een lek onder de waterlijn en niemand heeft ooit weer kans gezien het gat te dichten.

Trouwens, zoals in het gezinsverband, zo luidde ook in de collectieve en sociale sector de komst van de pyjama het einde in van de budgetten-in-evenwicht, van de bloeiende bedrijven en van de correcte zaken. In nachthemd waren, reken maar, onze ministers, toen ze achtendertig jaar geleden bij het krieken van de dag met de schending van de Belgische neutraliteit uit bed werden gebeld. De meesten gingen in persoon opendoen, met een kaars in de hand, en het lijdt geen twijfel dat zij, zo ze in pyjama waren geweest, naar de telefoon waren gerend en per speciale trein naar Maastricht waren gereden en domheden hadden bedreven waardoor wij er toen reeds bijgelapt waren — terwijl zij ons in nachthemd nog een kwart eeuw de illusie lieten dat we er om onze wonderbaarlijke paraatheid buiten waren gelaten. In nachthemd sliep Clemenceau, de laatste *grand bourgeois* van Europa, en in nachthemd ontmoetten elkaar (als u zich goed herinnert!) Stresemann en Briand eens in de corridor van hun hotel: de laatste twee apostels van de vrede. Barthou was, vergis ik me niet, de eerste Franse minister die een pyjama droeg — en wàt voor een! — en inderdaad stierf hij vermoord in een straat in Marseille, als minister in een regering die nooit kans had gezien de begroting sluitend te maken . . . .

Ik herhaal: er is geen enkel causaal verband tussen de pyjama en de décadence van het burgerdom, zodat au-fond mijn grootmoeder ongelijk had toen zij, na zich door oom Peter de manipulatie en het gebruik van dit flonkerend zijden nachtétui te hebben laten uitleggen, zei dat ze het „onzedelijk en een net persoon onwaardig" vond. Maar zeker is — en daarin had mijn grootmoeder groot, groot gelijk — dat van het uur af dat mijn oom Peter (ook hij is alreeds tot zijn vaderen verzameld) pyjama's ging dragen, zijn goede zeden snel achteruit gingen; zodat men veilig beweren kan dat in zijn leven, gelijk in dat van zijn broers, die weldra zijn voorbeeld volgden, de pyjama gelijke tred hield met de champagne, de mannequins en de „tabarins", zijnde deze laatste oorden waar het altoos mogelijk is aan een kogelgaatje te bezwijken, zij het maar uit de grap of bij vergissing. En toen die eerste grote oorlog woedde, waren al mijn ooms-in-pyjama woedend pro-Frans, tégen mijn grootvader en tégen Cort van der Linden in die in nachthemd en neutraal waren. Twee hunner kwamen zowaar bij Verdun terecht en keerden terug met een massa medailles, die ze nooit gekregen zouden hebben als ze in nachthemd waren geweest (maar inmiddels liep de brandkast leeg en werden de kaasmakerij, de textielfabriek en het huis verkocht).

Mijn vader streed voor zijn nachthemd nog enige jaren een fiere maar hopeloze strijd, alvorens te capituleren voor de pyjama, die mijn moeder met progressieve hand zwaaide. En nòg gaf hij zich maar ten halve gewonnen en speelde dubbel spel: hij verzaakte weliswaar het nachthemd, maar adopteerde van de pyjama alleen het jasje (van lang model gelukkig) — een slimmigheid die hem veroorloofde zichzelf en zijn principes trouw te blijven, dat is te zeggen, trouw aan dat ideale type rector-van-een-gymnasium, dat tegenwoordig enigszins het contact met de klassieken in originele tekst heeft verloren, doch daarvoor in ruil nog niet het rechte contact heeft gevonden met de mannequins, de champagne en de tabarins, en zo het sprekend beeld is van een burgerij welke (anders dan de helemaal in pyjama gaande *haute volée*) zich nog vastklampt aan die beginselen waarvan het nachthemd tegelijk het hulsel en de bekroning vormt.

Hoe goed herinner ik me hoe destijds een uiterst-links blaadje in Italië de premier De Gasperi in nachthemd afbeeldde, neerknielend voor het portret van Frans Jozef alvorens slapen te gaan! Opeens trof me de zotheid van dat plaatje, dat voor een welmenend oog net het omgekeerde effect moest hebben van wat het beoogde. Welk een zoete souvenirs aan evenwichtige begrotingen, aan bloeiende ondernemingen, aan bankbiljetten die agio deden boven het goud; wat een droombeelden van diligences en queues-de-Paris, wat een cotillons op Strauss-motieven en wat een kostelijke cancans verrezen bij het zien van dat spotprentje voor de geest! Wie weet of De Gasperi destijds zijn vijanden niet verslagen heeft omdàt hij een nachthemd droeg — net zo'n nachthemd als zijn oude keizer Frans Jozef, laatste vorst van een gelukkig Europa in nachthemd!

Ach, de „-isten" van nú houden niet van het nachthemd om dezelfde reden waarom fascisten en nazi's het verfoeiden. Omdat zij niet van budgetten-in-evenwicht houden en geen orgaan hebben voor bloeiende ondernemingen. Wie weet is hun ideaal niet om evenzovele Ernest Forminnes te worden en in pyjama te verkeren tussen flessen champagne en mannequins. Zelfs op gevaar af een kogel in hun buik te krijgen . . . . of een strop om de hals.

HERMAN VAN DEN BERGH

OGDEN NASH

God's Gift to the United States

IN steeds toenemende mate is sedert misschien al een eeuw een waas van deftigheid over de dichtkunst neergevallen, een specifieke deftigheid, die gevaar loopt uiteindelijk in malligheid over te slaan, zoals het trouwens altijd met deftigheid gesteld is.

Sinds de dagen van Edward Lear en Lewis Carroll hebben wij feitelijk weinig ware comische dichters gekend. Men heeft weliswaar Hilaire Belloc, G. K. Chesterton en A. A. Milne als meesters van de humoristische poëzie onzer dagen toegejuicht, echter, wanneer men hun verzen heden ten dage herleest, doen ze merkwaardigerwijs verouderd aan. De humor van deze dichters heeft tenslotte de proef niet kunnen doorstaan, hetgeen zeer zeker niet gezegd kan worden van de werken van hun onsterfelijke voorgangers Lear en Carroll. Ik geef gaarne toe, dat de vroege werken van Eliot bij tijd en wijle enkele uitgelezen voorbeelden van humor en gevatheid van het gekunstelde soort te zien gaven, maar de belofte is niet gestand gedaan; zij is in de kiem gebleven. Waarmee ik aangeland ben bij de hedendaagse phenomeen, de Amerikaanse rijmelaar Ogden Nash.

Ogden Nash is waarschijnlijk de enige man, die in deze duistere, sombere tijd met het schrijven van vrolijke en grappige gedichten werkelijk *de kost verdient*. Hij is een vruchtbaar schrijver, wiens krachtsinspanning men iedere week opnieuw in The New Yorker en een dozijn andere periodieken kan aantreffen. Hij werd ongeveer vijftig jaar geleden te Rye, New York, geboren en begon, na een poosje aan de universiteit van Harvard gestudeerd te hebben, zijn carrière in de redactie-afdeling van een New Yorkse uitgeverij. Hij huwde in 1931 en werd mettertijd vader van twee dochters, Linell en Isabel, wier namen vaak in zijn verzen voorkomen. Zijn eerste twee werken, *Hard Lines* en *Free Wheeling*, verschenen in 1931 en waren zulk een succes, dat hij zich liet overhalen om zijn baantje prijs te geven en al zijn tijd te wijden aan het schrijven van gedichten. Zijn eigenaardig soort humor heeft hem even populair in Engeland gemaakt als in Amerika. Een uitstekende kleine bloemlezing van zijn gedichten is destijds in omloop gebracht door de uitgevers van de Pocket Book serie.

In zijn jongste boek, *Family Reunion* (Dent, Londen, 8s.6d.), waarvan de titel een schalkse herinnering is aan Eliot's veelbesproken toneelstuk, is het onderwerp van des dichters inspiratie het slagveld van het gezin, een terrein, dat door zijn landgenoot James Thurber doeltreffend is afgezocht in diens proza en platen. Het was Bernard Shaw, die, bij monde van John Tanner in Man and Superman, het huwelijk eens als *een afvalligheid, een ontwijding van het heiligdom der ziel, een verkrachting der mannelijkheid, de verkoop van 's mans geboorterecht, een schaamteloze overgave, een schandelijke capitulatie, een erkenning van de nederlaag* kenschetste. Zij, die het met de Ier eens zijn (en vroeger of later zijn alle mannen het), zullen een grote mate van bevestiging voor hun overtuiging in Ogden Nash's versjes vinden. Zijn zij gehuwd, zij zullen wellicht vertroosting vinden in de weeklachten van medeslachtoffers; zijn zij celibatair, dan zullen zij troost vinden in de wetenschap, dat zij ontsnapt zijn aan de verschrikkingen, die het gezinshoofd ten deel plegen te vallen, verschrikkingen die angstvallig nauwgezet worden opgesomd in het ene couplet na het andere. In zijn inleiding zegt de poëet: *Ik ben mijn ganse leven lid geweest van het een of ander gezin. Ik vind gezinnen interessant. Slechts in het gezin vindt men de strijd tussen de seksen tegelijktijdig woeden met de strijd tussen de generaties. Het boeit mij de verschillende wijzen op te merken, waarop de echtgenoot zijn vrouw kan behagen of razend maken, en de vrouw haar man kan dwarsbomwn of honing om de mond smeren* .... Maar de beproevingen en bezoekingen, zo lijkt het althans, die samengaan met de huwelijkse staat, worden honderdvoudig vermenigvuldigd, wanneer de eerste „kleine vreemdeling" ten tonele verschijnt, want

Of similarity there's lots
'Twixt tiny tots and Hottentots.

De titels van de verschillende stukken in *Family Reunion* zelf geven een

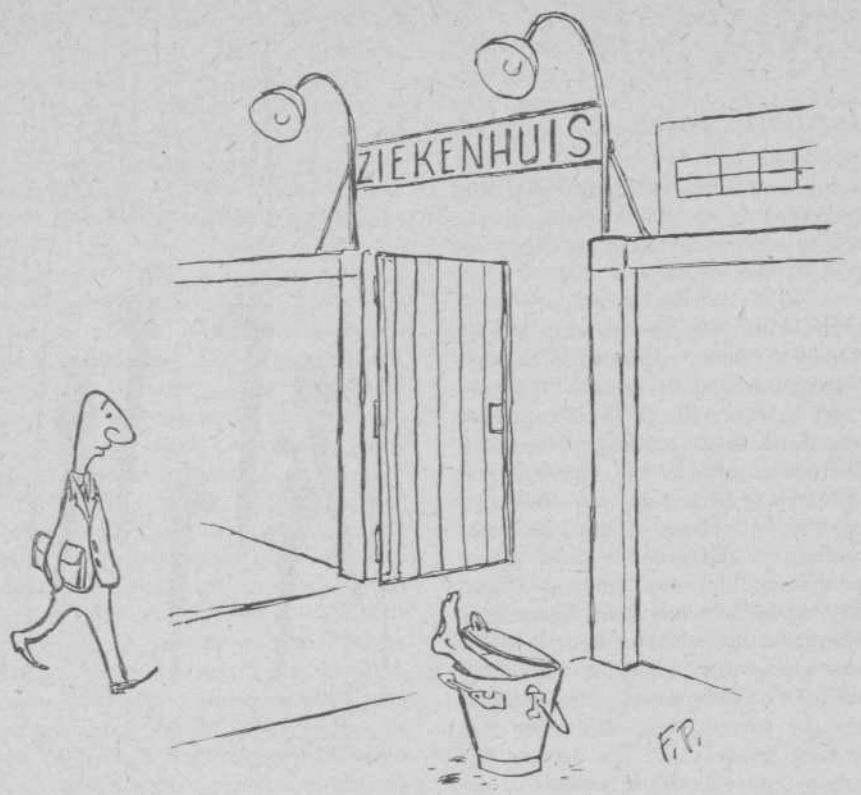

vrij aardige aanduiding van de mogelijkheden waarover het kind beschikt om kwaad te doen. Hier zijn enkele er van: *To a Small Boy Standing on My Shoes While I Am Wearing Them; It Must Be the Milk; Song to be Sung by the Father of Infant Female Children; Don't Cry, Darling, It's Blood All Right;* en *Thunder over the Nursery.*

Nademaal de uitwerking van veel van zijn beste stukken op de zeer lange, uit rustpozen bestaande regels steunt en omdat vele zijner werken opgebouwd zijn ter wille van de steek, die ze toebrengen, is Ogden Nash van alle dichters het moeilijkst te citeren. Niettemin, laat mij u enkele uittreksels geven.

Ogden Nash, wanneer hij uit het standpunt redeneert van een vader met voorkeur voor kleine kinderen van het vrouwelijke geslacht:

My heart leaps up when I behold
A rainbow in the sky;
Contrariwise, my blood runs cold
When little boys go by.
For little boys as little boys,
No special hate I carry,
But now and then they grow to men,
And when they do, they marry.
No matter how they tarry,
Eventually they marry.
And, swine among the pearls,
They marry little girls.

Ogden Nash betreffende de vervulling van het moederschap:

But children, hark! Your mother
would rather,
When you arrived, have been your
father . . . .
And Mother admires her offspring
double
Especially after all that trouble.

En Ogden Nash over de breiende gade:

Ah, my inquiring offspring, you must learn that life can be very bitter,
But never quite so much so as when trying to pry a word out of a knitter.
Sometimes she knits and sits,
Sometimes she sits and knits,
And you tell her what you have been doing all day and you ask what she has been doing all day and nothing happens, and you tell her what you would like to do this evening and ask her what she would like to do this evening and nothing happens, and you think you will disintegrate if you don't get some response, and you speak tenderly of your courtship and your bridal,
And you might just as well try to get a response out of an Oriental idol.

Aldus golft deze zure satire verder, onstuimig fluctuerend tussen onverantwoordelijke opgewektheid en het lichtelijk krankzinnige. Ogden Nash heeft gezegd, dat hij veel verschuldigd is aan Julia Moore, de Yankee dichteres, die in de vergetelheid is ondergedoken en die zich gaarne noemde The Sweet Singer of Michigan en wier eerste boek *The Sweet Singer of Michigan Salutes the Public* aller aandacht trok, toen het in 1876 verscheen, omdat haar geschrijf zo slecht was, dat het bijna de gave der genie bezat. Haar gedichten varieerden van treurdichten op de dood, die door de gele koorts en verstikking in rosbief was veroorzaakt, tot gelegenheidsrijmelarij op de Grand Rapids Cricket Club. Haar onbewust kinderlijke grammatica en haar gemaniëreerdheid — hyperdithyrambisch metrum, asymmetrische versregels, overdreven rijm, foutieve rijm, parenthetische zedepreken en onverwachte woordspelingen — zijn beide overtollig en schaamteloos geëxploiteerd in deze verrukkelijke, pittige jeremiades betreffende de valstrikken van het gezinsleven.

Wij geven de vrijgezellen in ernstige overweging *Family Reunion* te lezen alvorens, gedachtig Shaw, het geluk, de vrijheid, de vrede, de romantische mogelijkheden van een onbekende toekomst prijs te geven voor de zorgen van een huishouden en een gezin.

ST. JOHN NIXON

TRAMS IN DE ACHTERTUIN

„JA, ik verzamel trams," zei Bernard Kühne en hij deed een diepe haal aan zijn lange leespijp. „Dit is een motorwagen van lijn 6 uit Amsterdam en hij heeft een afstand afgelegd, die drie-en-een-half maal de omtrek van de aarde bedraagt." De heer Kühne zweeg even en we wachtten eerbiedig. „U kunt zich voorstellen, wat een moeite het kostte om hem in mijn tuin te krijgen; het geval weegt tien ton."

Nu wilden wij toch de vraag stellen, waarvoor wij de reis van Rotterdam naar het Limburgse Weert hadden ondernomen: „Maar waaròm verzamelt u trams?"

De heer Kühne keek zijn tramwagen rond, ingericht als administratiekantoor, en bleef dikke rookwolken uitblazen ondanks het bordje Verboden te Rooken. „Hebt u er ooit over gedacht," vroeg hij ernstig, „wat er zal gebeuren, als de laatste tram ter wereld op de oud-roesthoop ligt?"

Wij moesten toegeven, dat wij daar geen moment bij hadden stilgestaan. „Dan zal er niets over zijn van een der belangrijkste middelen van vervoer, ja, van een wijze van leven. Geen archieven, geen herinneringen, niets. Denk aan de diligence en de trekschuit!"

Weer maakte hij een breed gebaar om zich heen en door de grote vensters zagen wij drie andere tramwagens vredig sluimeren tussen de afrikaantjes. „Dit is mijn antwoord. Dit is het eerste Trammuseum in Nederland."

De heer Kühne boog zich naar ons over en prikte met zijn lange, dunne pijpesteel in de lucht: „Om precies te zijn, het eerste trammuseum in heel Europa!"

Wij waren 's ochtends in alle vroegte op de trein gestapt om dit fenomeen te zien: een postbode, die tramwagens verzamelt.

Toen wij het station van Weert hadden verlaten en onder het viaduct doorliepen, reed een postbode ons op de fiets voorbij, compleet met pet en cape. Vagelijk vroegen wij ons af: misschien is hij de man, die wij zoeken. Tien minuten later, toen wij aanbelden bij een van die lage, grijze huisjes uit het begin van deze eeuw, waar elke buitenwijk van elk Nederlands provinciestadje vol

mee staat, zagen wij, dat het inderdaad Bernard Kühne zelf was geweest . . . alleen, hij had ter ere van zijn Rotterdamse gasten een andere pet opgezet: die van de Rotterdamse electrische. Er ging een vreemde aantrekkingskracht uit van dat lange, vriendelijke gezicht onder het kleine, ronde hoofddeksel. Hij droeg een verschoten grijze pullover en de roodgebiesde broek van het PTT-uniform. De heer Kühne stond in de houding en er ging een eerbiedige wijsvinger naar boven: Rotterdam, kondigde hij plechtig aan.

Naast de voordeur zagen wij een ijzeren hek, wit-blinkend van de aluminiumverf. De letters N.T.M. — Nederlands Trammuseum — waren er in gewerkt. Het was duidelijk, dat de heer Kühne zichzelf serieus nam, maar wij moeten bekennen: op dat moment begrepen wij nog niet, waarom. Later waren wij volledig bekeerd, zodat wij Weert als waseechte tram-enthousiasten verlieten.

De heer Kühne gaf ons een teken, dat wij hem moesten volgen. Naast zijn huis, dat er bijna door in het niet verzonk, stonden vier schitterende exemplaren, vier stadia in de ontwikkeling van de tram vertegenwoordigend. Een paardentram uit de jaren '90, een stoomtram uit een latere periode en een blauwe Amsterdammer met volgrijtuig. De heer Kühne stapte met een professionele zwaai op het voorbalcon van de Amsterdammer, drukte met zijn voet op de startbel („U ziet, het werkt allemaal nog") en overhandigde ons twee kaartjes voor een enkele rit, op datum afgestempeld, die hij met het rubberen eind van een potlood van het blok opwipte. Hij leek voor het vak geboren. Onze kaartjes waren wit („Die zijn voor de journalisten"), maar hij had ook gele (voor mensen van de spoor- en tramwegen), blauwe (voor kinderen) en groene (voor militairen. „Die zijn gratis."). Tenslotte zijn er nog rose, voor heel belangrijke bezoekers, zoals bij voorbeeld de directeur van de Montreal Tramways Company, die verleden jaar kwam kijken.

Let wel: de kaartjes zijn alleen geldig op de dag van afstempeling en op de achterkant staat een advertentie van de bekende Schiedamse firma, die ze drukt.

Wij gingen zitten op een lange, harde trambank, gladgewreven door een halve eeuw van tramreizigers. Bijna de helft van de wagen werd ingenomen door een groot bureau en een kast met kaartsysteem en boeken. Wij waren in het directiekantoor. Wij kregen een lichte schok, toen wij op het achterbalcon een bijzonder knappe conductrice zagen staan, die ons strak in het gelaat keek. „O, dat is Suzy. Ik kreeg haar uniform van de Amsterdamse tram. Zijzelf komt uit een modemagazijn hier in Weert." De heer Kühne weet zeer zeker, hoe hij zijn medemensen tot hulp kan bewegen. Elly, zagen wij, behoorde tot een oudere generatie; zij presideerde dan ook over de paardentram.

„En hoe bent u hier nu mee begonnen?"

Onze gastheer hing zijn conducteurspet zorgvuldig aan een haak en nam plaats aan zijn bureau. Er kwam een verre blik in zijn lichtblauwe ogen. „Ik ben nu vijf-en-dertig jaar oud en van toen ik een kind was hebben trams mij altijd geboeid. Wij woonden in Utrecht en als jongen van twaalf kon ik horen, welke lijn er aankwam, alleen al aan het geluid van de motor. Misschien herinnert u zich dat oude lijntje op Zeist . . . ." Bernard Kühne nam zijn pijp uit de mond, bolde zijn wangen en gaf ons een voorbeeld. Wij knikten: Ja, precies. „Ik kende alle conducteurs en als zij klaar waren met de dienst, lieten ze mij de trams wel eens naar de remise rijden. Toen begon ik allerlei dingen te verzamelen, die op trams betrekking hadden. Technische tekeningen, foto's, onderdelen en dergelijke, totdat ik een hele collectie had. Dat heeft natuurlijk jaren geduurd. Toen ik getrouwd was, had ik mijn verzameling op zolder ondergebracht, maar toen" — er kwam een treurige klank in zijn stem — „schafte Utrecht de tram af. Waarom zou ik er nog langer blijven? Bovendien, ik wilde het Ding Zelf, ik wilde trams. Daarom diende ik bij de PTT een verzoek in om te worden overgeplaatst naar Weert. De mensen hier hebben weliswaar absoluut geen liefde voor trams, maar hier had ik de beschikking over een eigen huis met een tuin."

Op dit punt van zijn verhaal stelden wij de voor-de-hand-liggende vraag: „Hebt u er dan nooit over gedacht zelf bij de tram te gaan?"

De heer Kühne glimlachte wijs: „Dan zou ik toch geen liefhebberij hebben?"

„Vier jaar geleden verwierf ik mijn eerste tram. Deze. Hij heeft me vijf-en-twintig gulden gekost (we kregen de kwitantie te zien), maar het vervoer moest ik zelf betalen. Zelf kon ik dat geld onmogelijk bij elkaar krijgen, maar ik slaagde er in de firma Van Houten er toe te bewegen een advertentiebord op de wagen te zetten. Feitelijk had ik verscheidene aanbiedingen gekregen, van sigarenfabrieken en firma's, die chocola maakten of waspoeder of drank, maar die heb ik allemaal geweigerd. Want Van Houten, ziet u, was de eerste firma, die adverteerde op trams als deze, toen die nog in dienst waren en ik wil historische juistheid tot in alle détails! Deze tram werd in de oorlog door de Duitsers gevorderd en naar Wenen gesleept, maar ik verloor de wagen nooit uit het oog en zodra hij in Nederland was teruggekeerd, schreef ik onmiddellijk een brief aan de directie. Ik wist, dat deze oude lijn 6 te oud was om nog verder dienst te doen."

Wij wisten, dat deze eerste tropee van „de gekke postbode uit Utrecht" een onverhoopte bron van plezier voor de Weertse jeugd was geweest. De tram bleek te breed voor de straat en naar mate hij, geladen op een platte vrachtauto, vorderde op de weg naar huis, bogen stoere Weertse knapen de boompjes langs het trottoir terug, zodat er geen ongelukken konden gebeuren.

„Het is ook zo gegaan met de andere drie wagens, die ik later verwierf. U moet niet vergeten, dat ik op heel goede voet sta met de verschillende tramwegmaatschappijen en men is dan ook bijzonder hulpvaardig geweest, niet alleen met trams, maar ook met stukken rails."

Voor het eerst drong het tot ons door, dat de trams op rails stonden. Rails met een zijspoor en een wissel. Er kwam een uitdrukking van rustige

In 't hartje van de krantenwijk op de N.Z. Voorburgwal bij de Dam:

Scheltema

CAFÉ-RESTAURANT

Voor
journalist en zakenman

voldoening op Bernard Kühne's gezicht: „Ja, dit kleine emplacement heb ik helemaal zelf aangelegd, met de hulp van mijn assistent."

Een ogenblik later klom er een enigszins gedrongen, donker jongmens de wagen binnen. Hij verwisselde zijn pet snel voor die van conducteur en stelde zich voor: Gerardus Antonius Smeets, museumassistent. Na vijf minuten wisten wij, dat hij vijftien jaar oud was, leerling van de school voor mijnwerkers was en er niet over dacht tramconducteur te worden.

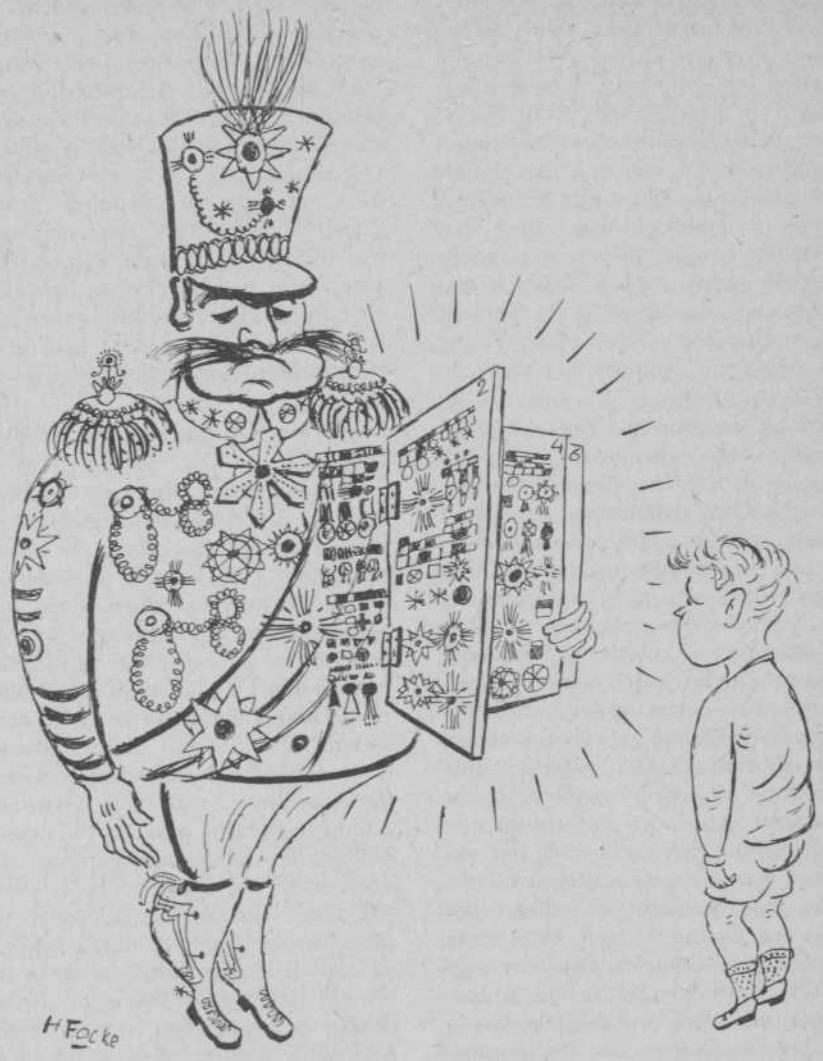
De heer Kühne reikte achter zich naar de archiefkast, waarin hij twaalfduizend foto's van alle mogelijke soorten trams bewaarde. Hij liet de nieuwste Amerikanen zien, die als reusachtige ijskasten langs de wegen glijden, een oude dubbel-dekker uit Londen en een tram uit Blackpool anno 1903, gebouwd in de vorm van een badkuip.

Met niets anders dan in het Frans gestelde circulaires, gedrukt op het officiële briefpapier van het Nederlandse Trammuseum (het wapen is het voor-aanzicht van een electrische tram) schrijft de heer Kühne naar alle landen ter wereld en zo komt hij aan foto's en tekeningen, zelfs uit Rusland en Egypte.

„Bedenkt u wel," zegt de heer Kühne, „mijn collectie bestaat al vele jaren, maar pas twee jaar geleden maakte ik er een museum van. Ik vertel de bezoekers, dat zij kunnen betalen, wat zij zelf wensen, ... want als ik een vast entréegeld hef, moet ik er belasting van betalen. De officiële opening vierden wij met een lunch, waarbij ook de Nederlandsche Spoorwegen officieel vertegenwoordigd waren. Ik bakte zelf Lim-burgse vlaaien voor de gasten."

Tot slot kregen wij de Pettengalerij in de stoomtram te zien. Op planken lagen daar rijen conducteurspetten, van de keurige, ronde hoofddeksels uit Nederland tot de nogal shabby variëteit uit België en de stijf gegalonneerde petten van de Duitse Straszenbahnführer. „Wat de luchtmacht is in Engeland, is het tramwezen in Duitsland," zei Bernard Kühne.

Toen wij uit de stoomtram stapten, zorgvuldig de boerenkool vermijdend, die naast de rails groeide, ontmoetten wij mevrouw Kühne, die bezig was bij het „depôt" de was op te hangen. Zij bleek, vreemd genoeg, allerminst onder de indruk te zijn van het feit, dat haar echtgenoot directeur was van Nederlands Eerste Trammuseum. Misschien had zij het daarvoor te druk met haar vijf kinderen.

* *

Plotseling drong er een jammerlijke kreet tot ons door. Wij draaiden ons om naar het smeedijzeren hek en zagen een werkman op klompen en in een blauwe overall, die met een snik in zijn stem zijn liefde stond te betuigen voor de oude lijn 6, die hij zo ver van zijn geboortestad niet had durven vermoeden. De heer Kühne liet zich echter niet vermurwen door de herhaalde tranenrijke uitroep, dat „een oude Amsterdammer toch wel even mocht komen kijken" en gaf een strenge ruk aan de bel: — Museum gesloten! Dronken bezoekers moeten het huis van de heer Kühne voorbij gaan, dat was wel duidelijk.

Een paar weken geleden was er een bezoeker geweest van een wel zeer verschillend kaliber. Het was een gepensionneerde conducteur van de Rotterdamse electrische, die de heer Kühne zijn liefste bezit kwam brengen: een mahoniehouten kaartjesdoos, die donker-gepolijst was door vijftig jaar gebruik. Die hoorde nu in het museum en de oude baas was hem speciaal komen brengen. Zijn dochter had hem op de trein gezet en zou hem ook weer komen afhalen. Twee weken later was de donateur gestorven.

HENRI SCHOUP

NORTH STATE
cigarettes

NOTITIES VAN EEN BOEKENSNUFFELAAR

HET gebeurde bij Galignan in de Rue de Rivoli. Galignan is een van die grote, hoofdzakelijk op Amerikaanse en Engelse touristen ingestelde boekwinkels in Parijs — Brentano, Smith & Co en La Hume zijn de andere. Je kunt er alles tussen The Canterbury Tales en Forever Amber vinden. Met het oog op de dollars zijn alle bekende Amerikaanse en Engelse bestsellers op aantrekkelijke wijze geëtaleerd en wanneer je voor Galignan staat voel je de neiging in je opkomen je door die pot-boilers te laten verleiden en er een te kopen. Maar zodra je de winkel binnen bent gegaan ontdek je toch ook nog literatuur en dan is de verleiding verbroken en de eer gered. Literatuur kun je bij Galignan wel vinden, trouwens bij Brentano ook, ik geloof zelfs dat de laatste nog ruimer is gesorteerd. Ik was bij Galignan binnen gestapt om er de eerstvolgende uren al snuffelend door te brengen. Je kunt dat zonder gestoord te worden doen; er is niemand die zich met je bemoeit en wanneer je, zoals dat in de regel het geval is, geen francs hebt om de dollarprijs te betalen, genoeg hebt gekeken, gebladerd, gelezen en geroken — want boeken *ruikt* men ook, zo u dit nog niet wist — loop je zonder de verplichting bonjour te zeggen de winkel uit om bij Smith & Co of bij Brentano de hierboven vermelde bezigheden voort te zetten.

Ik had ongeveer een uur aan een der grote met allerlei soorten romans bedekte tafels doorgebracht, toen mijn oog viel op een tafel verder op. Daar lagen — tussen de haastig heruitgegeven werken van F. Scott Fitzgerald (hij is immers weer en vogue), Budd Schulberg's The Disenchanted, Norman Mailer's Barbary Shore en Arthur Koestler's The Age of Longing — *The Sound and the Fury* en *As I lay dying* (in één band) en *Absalom, Absalom!* van William Faulkner in keurig verzorgde uitgaven van de Modern Library.

Op zichzelf was het niet zo vreemd dat die twee Faulkners daar lagen. Tenslotte wordt hij heus wel gelezen, zij het in mindere mate dan Rose Franken en door een ander soort publiek dan dat de Claudia's consumeert. Wat ik merkwaardig vond was dat er in het geheel geen reclame werd gemaakt voor het feit dat die twee boeken van Faulkner verkrijgbaar waren. *The Sound and the Fury* en *Absalom, Absalom!* behoren precies tot die werken van de schrijver die niet of bijna niet te koop zijn om de doodsimpele reden dat b.v. *Sanctuary* en *Intruder in the Dust* een veel grotere populariteit hebben. Waarom begrijp ik niet helemaal. „Gemakkelijkker" — zoals men dat pleegt te noemen — dan Faulkner's andere werken zijn ze beslist niet, waar bovendien nog bijkomt dat, wil men Faulkner volledig begrijpen, juist *The Sound and the Fury* en *Absalom, Absalom!* onontbeerlijk zijn.

Wat mij echter het meest bevreemdde in het ontbreken van reclame was de uit boekverkopersoogpunt onlogische verkoopnonchalance. Ik verwachtte op zijn minst een „blikvanger" inhoudende het feit van de aan Faulkner toegekende Nobelprijs en opgesierd met slogans als: Good Reading for the Millions. Buy Faulkner! — the greatest writer since Shakespeare. So many and so many of his books are already sold. He's becoming as popular as Margaret Mitchell, who too wrote about the South!!!!! — maar er was niets te ontdekken dat op welke wijze dan ook de aandacht op Faulkner vestigde. Zou het soms zijn, dacht ik, dat de commercieel ingestelde heren van Galignan *voelen* dat zij een tactische fout zouden begaan indien zij Faulkner als bestseller aanprezen? Zou werkelijk voor één keer de brallende reclame achterwege zijn gebleven uit de gedachte: dit *kan* niet, laten we in hemelsnaam geen figuur slaan?

Hoe het ook zij, de twee Faulkners lagen daar, geflankeerd door F. Scott Fitzgerald, Budd Schulberg, Norman

Mailer en Arthur Koestler, een enigszins afwijkend maar niet onaantrekkelijk gezelschap.

Toen ik die twee Faulkners daar zag liggen dacht ik : ik ben benieuwd hoe *lang* ze er blijven liggen. De beantwoording van die vraag noodzaakte mij Galignan de komende dagen in de gaten te houden en voor de volledigheid van mijn onderzoek liet ik mij door een van de uiterst beleefde employé's van de zaak vertellen dat de twee boeken van Faulkner die zelfde dag waren gearriveerd en nauwelijks vijf uur ter inzage lagen en dat de vier exemplaren van The Sound and the Fury en de zes van Absalom, Absalom! de gehele stockvoorraad van deze boeken van de schrijver uitmaakten.

De volgende dag keerde ik bij Galignan terug om te ontdekken dat de tien Faulkners er nog net zo lagen. Het omringende gezelschap was ietwat uitgedund: Scott Fitzgerald had enige Gatsby's moeten afstaan, Mailer's Barbary Shore bleek ook aftrek te hebben, Koestler liep minder, maar Budd Schulberg bleek even hard te rennen als zijn Sammy, alhoewel — of juist daardoor — The Disenchanted F. Scott Fitzgerald als onderwerp heeft.

De dag daarop keerde ik weer terug: Faulkner was één Absalom, Absalom! en één The Sound and the Fury/As I lay dying lichter geworden. Koestler was op een na verdwenen, Mailer nog niet van Barbary af en Schulberg had gezelschap gekregen van James Jones wiens From Here to Eternity meer dan tweeduizend francs kostte, een kapitaal dat ik helaas niet hier maar misschien nog eens in de eeuwigheid kan betalen.

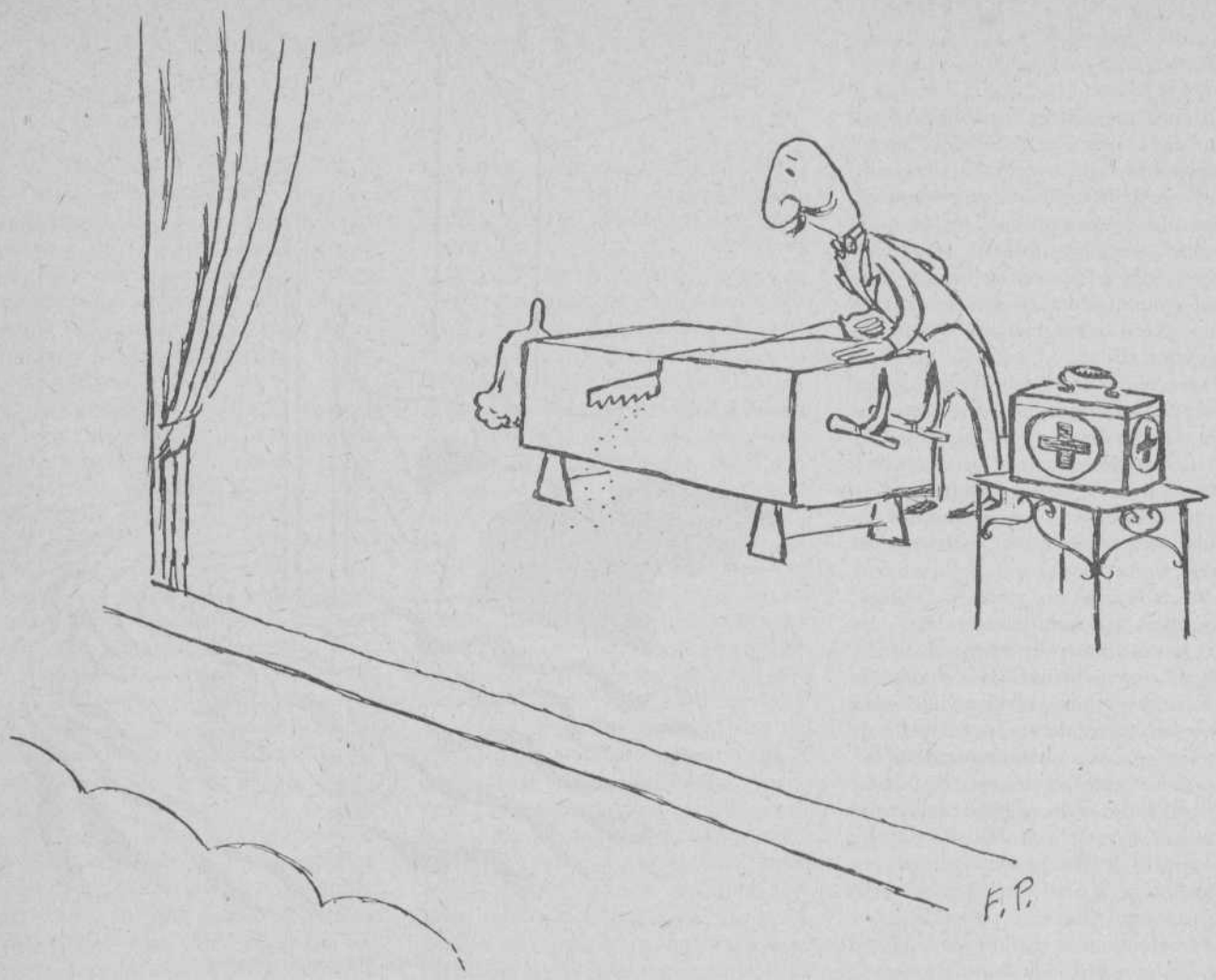
De vierde dag bij Galignan bracht de verrassing: *alle Faulkners waren verdwenen*. Het omringende gezelschap aangevuld. Op de plaats waar de Faulkners hadden gelegen lagen nu Virginia Woolf's Orlando en Joyce's Finnegans Wake; men had de open plaatsen slechter kunnen bezetten. Wat was er in die vier dagen gebeurd? Ik heb er bij de employé van Galignan niet naar geïnformeerd; hij zou mij waarschijnlijk voor niet geheel normaal hebben versleten. Zulke mensen verkopen Faulkner met dezelfde beleefde gemanïereerdheid waarmee zij zich van Daphne du Maurier ontdoen. Maar ik heb zo'n idee dat het als volgt is gegaan. Een snuffelaar (met geld op zak — een gelukzalige situatie) ontdekt de Faulkners en laat de complete Cantos van Pound die hij aan het besnuffelen was voor wat zij zijn om met twee bijna onverkrijgbare Faulkners en een brede smile op zijn gezicht onder het vriendelijk wensen van bonjour Galignan te verlaten.

's Avonds vertelt hij aan vrienden zijn ontdekking. De volgende dag worden bij opkopers van tweederangs goederen enige oude jassen en broeken aangeboden die voor elke prijs te koop zijn. De opkopers laten zich dit buitenkansje niet ontgaan en de paar honderd francs in ruil voor een jas plus mot en een broek plus dito en een stel oude tijdschriften worden met ongekende spoed naar Galignan gebracht, waar de zakelijke heren zich waarschijnlijk niet bewust zijn van de vlotte verkoop zonder reclame.

De „revival" van F. Scott Fitzgerald neemt in Parijs grotere afmetingen aan dan b.v. in Amsterdam. Natuurlijk vindt dit zijn oorzaak in de aanwezigheid van talloze Amerikanen — artiesten, studenten, toeristen (in het seizoen) — in de Franse hoofdstad en ook — hoe opmerkelijk het moge klinken — in de belangstelling van de Fransen voor de Amerikaanse literatuur. Nu mag deze belangstelling wat stuntelig schommelen tussen de vooral door Sartre in Frankrijk gelanceerde John Dos Passos en de, zoals Edmund Wilson hen eens niet onjuist noemde, „boys in the backroom": James Cain, Louis Bromfield, John O'Hara e.a., zij getuigt toch ook vaak — de vraag van de Fransman naar Faulkner, Scott Fitzgerald, Carsson Mc. Cullers, Henry James, Herman Melville bewijst dit — van goede smaak en zin voor verhoudingen. Fitzgerald's biograaf, Arthur Mizener, heeft in Parijs vrij veel succes gehad met zijn *The Far Side of Paradise*, dat zowel in eersteklas boekwinkels als in tweedehands zaken geëtaleerd staat en veel wordt verkocht. De werken van de vele jaren vergeten schrijver zelf werden vooral in Engeland haastig herdrukt en naar het continent gebracht waar zij nu in niet bepaald aantrekkelijke Engelse uitgaven van de hand gaan. De belangstelling voor *The Great Gatsby* is vooral zeer groot, wat redelijk is ten aanzien van het onmiskenbare talent van Fitzgerald, maar spijtig voor zover die belangstelling gaat ten koste van *Tender is the Night*, een wel is waar minder „gaaf" werk dan Gatsby maar oneindig veel ontroerender en dieper van gedachte. Voor *This Side of Paradise* en *The Beautiful and Damned*, resp. het eerste en tweede boek van de schrijver, is de vraag wat geluwd sinds men tot de ontdekking kwam dat deze jeugdboeken — jeugdconfessies kan men zeggen — voor de literatuur-historicus en/of criticus van belang zijn maar voor het grote publiek wat verouderd. Daarentegen heeft het laatste en, door de dood van de schrijver, onafgewerkte boek van Fitzgerald *The Last Tycoon* — een helaas onvolledig maar grandioos exposé van Hollywood — bijzonder veel aftrek. Of dit nu ligt aan het „eeuwige" interesse van het publiek voor alles wat Hollywood betreft of aan de werkelijk eerbiedwekkende wijze waarop Fitzgerald Hollywood heeft getekend valt moeilijk uit te maken. De smaak van de massa is nu eenmaal nooit een maatstaf. Helaas verloopt de verkoop van *The Crack-Up* — Fitzgerald's literaire nalatenschap — minder gunstig en dit is beslist zeer jammer, aangezien van alle werken van deze veel te weinig gewaardeerde in 1941 overleden auteur dit het interessantste is ten aanzien van *de mens* Scott Fitzgerald.

Een van de plezierigste ontdekkingen die ik in Parijs deed was *The Glastonbury Romance* van John Cowper Powys. Dit weinig bekende boek, dat in 1933 in Engeland werd gepubliceerd, had ik jaren in Holland gezocht zonder resultaat. Vestdijk heeft er indertijd een interessante bespreking aan gewijd in Podium en voorzover ik weet is zijn beschouwing de enige die er ooit in Holland over deze roman van 1174 bladzijden is geschreven. De ontdekking vond

* *

plaats in een alleraardigst Engels tweedehands boekwinkeltje in de Rue de Seine. Ik stond wat te bladeren in een bundel uitstekende short stories van Charles Jackson maar werd opeens afgeleid door een schelle Cockney-stem die naar Lady Chatterley vroeg (de Engelsen nemen hun kans altijd waar in Parijs). Toen ik mij weer in Jackson wilde verdiepen bleek zijn boek van de schrik te zijn dichtgeslagen (alhoewel de personages van Jackson minstens even „sexy" zijn als de Lady en de Lady's tuinman). Geen zin meer hebbend om het open te slaan en nieuwsgierig naar wat ik verder op de onderste plank van de topzware kast zou tegenkomen, zette ik Jackson op zijn plaats en keek opeens precies tegen A Glastonbury Romance aan. Ik haalde het voorzichtig tevoorschijn — je moet dat met romances altijd doen — en begon er aan te snuffelen. Het werk zag er wat stoffig uit, maar het *was* een ontdekking. Het allerplezierigste kwam nog. De charmante eigenares van het winkeltje, die over het algemeen haar vak wel kende, nam met 200 francs voor Powys' meesterwerk genoegen, met recht een belachelijke prijs, zodat ik het gevoel had een schat te hebben opgegraven.

Dat schatgraverswerk is een aangename en nuttige bezigheid maar kan ook tot teleurstellingen leiden, zoals dat bij het „graven" naar Nightwood bleek.

Nightwood is een van de mooiste romans die ooit zijn geschreven en een van de voornaamste werken uit de Amerikaanse literatuur. Djuna Barnes, de schrijfster, woont momenteel ergens aan de Franse Rivièra. Zij is totaal vergeten en jaren lang onderschat door de huidige Heren der Critiek totdat T. S. Eliot, ik meen in 1946, Nightwood in Engeland opnieuw deed publiceren en het boek van een korte inleiding voorzag. Intussen heeft New Directions in New York ook een uitgave verzorgd en wordt Djuna Barnes dus — en terecht — uit de vergetelheid opgediept. Van haar meesterlijke roman zou men kunnen zeggen: Beter één Nightwood in de hand dan tien Faulkners in de lucht. Een introductie tot Nightwood heeft weinig zin. U moet het boek zelf lezen, ook al is het u bekend dat Ezra Pound niet veel zag in Djuna Barnes. Ik heb heel Parijs afgezocht naar Nightwood. Alle „bouquinistes" langs de Seine zijn aan een systematisch onderzoek onderworpen geweest; alle kleine en grote boekwinkels zijn van onder tot boven overhoop gehaald; alle mensen die op een of andere wijze met boeken hebben te maken zijn ondervraagd: 80 % had nooit van Nightwood gehoord, 20 % trok revolvers en messen. Ze dachten dat ik hen Nightwood afhandig wilde maken. De schat werd dus niet gevonden, maar ik geef de moed nog niet op.

HANS DE VAAL

ANGST

„Er is niets," zei hij luid en keek om zich heen. „Natuurlijk niet," antwoordde zijn tweede Ik, maar zijn bleek gezicht bleef intens gespannen. Zijn blik kwam tot rust op de oude Franse pendule (erfstuk van een tante), die onder een gebarsten glazen stolp op de zwart marmeren schoorsteen stond. Het was tien minuten vóór elf.

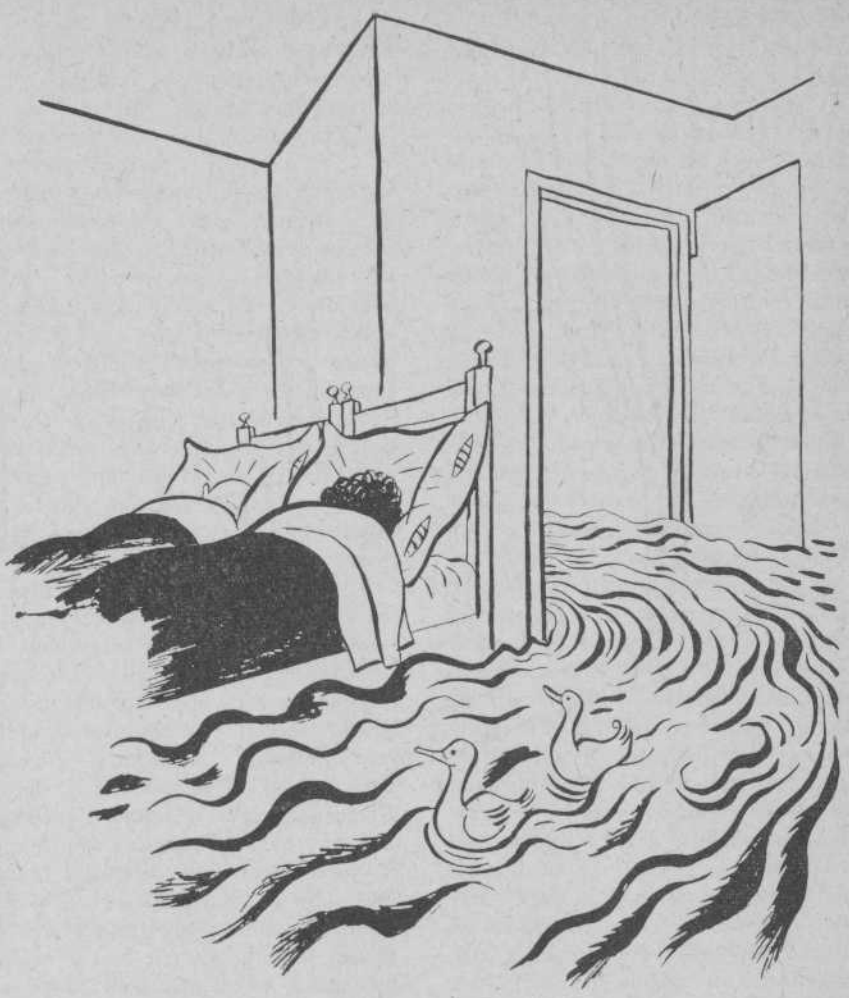
Met zijn ene hand streek hij een pluk haar van zijn voorhoofd en met zijn andere hand nam hij onhandig uit het pakje, dat voor hem lag, een nieuwe sigaret. Zijn geest, gevangen in de ban van een vreemde, occulte geschiedenis, observeerde toch dat het pakje bijna leeg was.

Waar waren nu toch de lucifers? Nog geen vijf minuten geleden — of was het een kwartier geweest? — had hij ze nog gebruikt. Hij doorzocht zijn zakken maar vond ze niet. Hij ging half overeind staan en tastte de zitting van de oude clubfauteuil af. Toen hij zich prikte aan een speld of naald, die er lang geleden verzeild was geraakt, schrok hij zo, dat hij even zijn zelfbeheersing verloor en schreeuwde. Toen — rustiger — zocht hij opnieuw in zijn zakken.

Het doosje was er plotseling. ‚Hoe is dat nu mogelijk,' dacht hij, maar in zijn onderbewustzijn was het rode lampje van angst feller gaan branden.

De wolken grijsblauwe rook, die hij uit zijn sigaret zoog, kalmeerden hem zo geheel en al, dat hij besloot, het boek dicht te slaan en naar bed te gaan. Diep in de avond en in de levende — ja levende! — stilte van het oude huis „Tales of Terror" te lezen, schokte zijn door de oorlog toch al niet sterke zenuwen. Hij weifelde en toen overwon de nieuwsgierigheid naar het einde van het verhaal dit goede voornemen en ook zijn huivering voor het gruwelijke. Hij drukte haastig de peuk van zijn sigaret uit in de overvolle asbak en nam het boek weer op . . . .

Hoe lang hij precies gelezen had, wist hij niet maar het moest heel lang zijn, want opeens drong het tot hem door, dat hij het regelmatig getik van de oude klok niet meer hoorde, wel een gefluister achter hem. Een redeloze, dolle angst sloeg over hem heen als een hete golf. Hij draaide zich met een ruk om en keek met wijd open ogen naar de deur. Hij bleef er als gehypnotiseerd naar staren. Ging zij open? Open?

„Jan heb je gisteravond het weerbericht gehoord ?"

Seconden-, minutenlang bleef hij in deze gewrongen houding zitten. Er gebeurde echter niets, de deur bleef onbewogen dicht. Duidelijk hoorde hij echter het gefluister — of waren het muizen — achter de muur.

Met een heftig gebaar vermande hij zich tenslotte en nam met bevende hand een sigaret.

Buiten, voor het huis, hoorde hij de zware stap van iemand die passeerde. Hij bleef er naar luisteren, zijn hand met de sigaret halverwege zijn mond, tot het geluid wegstierf in de stilte.

Toen stak hij de sigaret in zijn mond en wilde de lucifers grijpen. De lucifers? Waar waren nu weer de lucifers? Wild doorzocht hij zijn zakken; zij waren er niet. Hij ging op zijn knieën liggen, zocht onder de stoel en tenslotte onder de tafel. In de duisternis onder de tafel voelde hij plotseling een koude wind langs zich heen gaan. De deur, de deur stond open! Uit alle poriën van zijn geest en lichaam drong — sterker nog dan tevoren — als transpiratie angst naar buiten, ANGST, angst voor het onbekende en naamloze gevaar.

Hij kon zich niet bewegen en bleef als vastgenageld zo geknield zitten. Hij hoorde nu geen geluid, geen enkel geluid, maar het was alsof iets zwijgend op hem stond te wachten, gereed om hem te grijpen, zodra hij een vinger bewoog. Toen gilde hij, schel en doordringend. Het klonk als een noodkreet.

Deze physieke uitbarsting bracht hem tot besef en hij sprong overeind.

Het eerste wat hij zag, waren de lucifers, op de laatste pagina van „Tales of Terror".

Het plotselinge zien van het doosje gaf hem zo'n schok, dat hij naar de deur rende en als een bezetene aan de knop rukte.

De deur was op slot!

MAURITS SOESMAN

Processie tegen Processie

* *

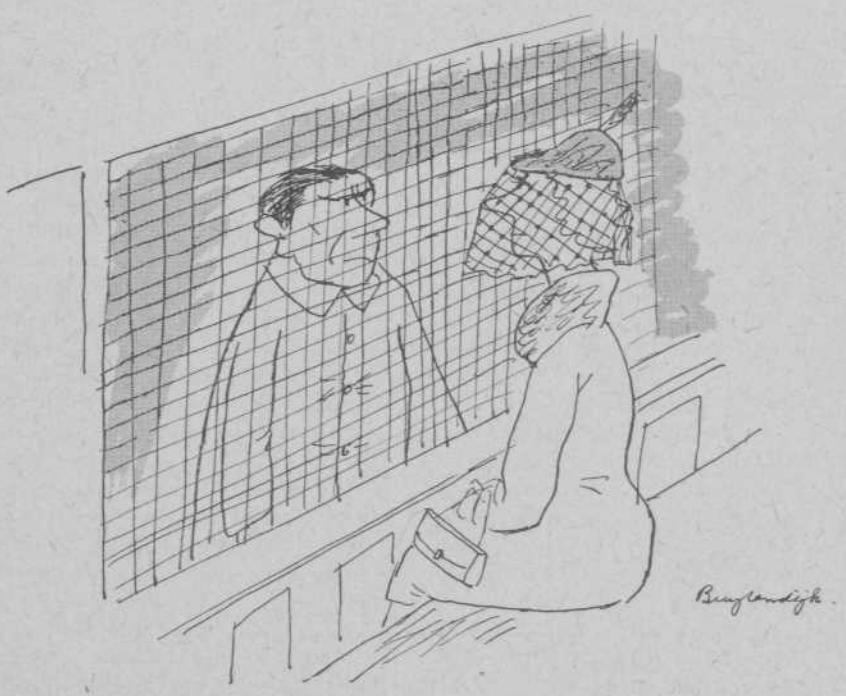
DE Italianen zijn in politiek opzicht een beetje de kluts kwijt en dat is geen wonder, wanneer men denkt aan wat zij de laatste dertig, veertig jaar hebben meegemaakt. Ze hebben een dictator gehad en een schertsfiguur tot koning. Zij hebben zo te zeggen in beide wereldoorlogen op het verkeerde paard gewed. Nu eens moesten zij anti-Russisch zijn, dan weer pro en dan weer anti. Het verhaal gaat, dat zij met de eerste verjaardagsviering van hun president niet goed raad wisten en zich onzeker bewogen rondom de festiviteiten op het Piazza del Popolo te Rome. Zij wisten hoe men zich gedraagt bij verjaardagen van koning of dictator, maar een president is toch nog weer iets anders. De enigen die hun zekerheid niet verloren, waren de communisten, om de eenvoudige reden, dat dezen, onder welke omstandigheden ook, altijd hetzelfde soort betogingen houden.

Wij waren tijdens de verkiezingen in Florence en van al de aangeplakte affiches was het meest in 't oog lopende dat van een ezel met het onderschrift: „Io non vote." En wie wil er graag een ezel zijn? Hoe duidelijk spreekt deze drastische aansporing voor zichzelf, want zij verraadt de aanwezige onverschilligheid bij het kiezersvolk, een onverschilligheid waaruit het alleen met lawaai te wekken valt.

Het is een feit, dat het huidige Italië een lawaaiig land is, waarschijnlijk als reactie op Mussolini's anti-lawaaicampagne. En in Florence, een betrekkelijk kleine stad, valt de herrie nog veel meer op dan b.v. in Rome. De straten, die reeds geplaveid waren toen Parijs nog modderwegen had, zijn over 't algemeen nauw en het is er overdag bijna ondoenlijk een gesprek te voeren. Het zijn vooral de vespa's, die de luidruchtigheid tot een maximum opvoeren. De vespa heeft het Italiaanse volk veroverd. De voorwaarden om aan zo'n ding te komen zijn zo gesteld, dat ook onvermogenden er van kunnen profiteren. Het gebeurt niet zelden, dat een paar vrienden een vespa kopen volgens een afbetalingssysteem (een Oostenrijkse vriend van mij noemt dit „auf stottern kaufen") dat over de tijd van vijf jaar loopt en zij offeren daar gaarne een maaltijd, twee, drie per week voor op. Men kan zich zonder veel fantasie de resultaten voorstellen.

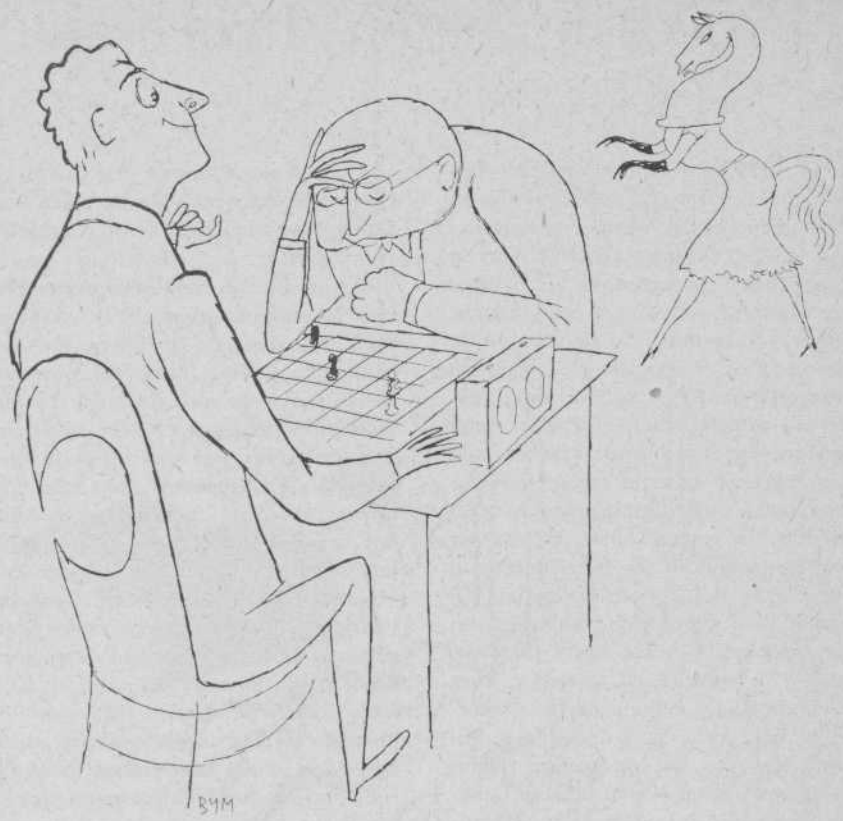
Wij frequenteerden in Florence een zeer levendig artistencafé, de „Walter Bar", vanwege de goedkope en verrukkelijke koffie, maar wij moesten het lawaai van voor de open deuren knallende vespa's en een keihard staande radio wel op de koop toe nemen. Wij genoten ook van het lawaai in onze pensionkamer, die het ongeluk had aan een straat te liggen, waarin zich een garage bevond. Gelukkig lag de eetzaal aan de voorkant van dit pension, dat een prachtig oud patriciërshuis was, met uitzicht op de rivier de Arno en hier had men iets minder last van het lawaai. Helaas is de stad in deze omgeving nogal beschadigd. Van de rijen statige, honingkleurige huizen is een aantal kapot geschoten, terwijl ook de bruggen door de Duitsers volkomen onnodig opgeblazen zijn, met uitzondering van de Ponte Vecchio. De Duitsers dachten dat deze schilderachtige brug, die met huisjes en winkels bebouwd is, een puindam in de rivier zou vormen en dan dus gemakkelijk over te trekken zou zijn. Maar de Ponte a Sante Trinità, die op een dertig meter afstand van ons pension lag, was wel vernield. Bij deze brug was het, dat eenmaal Dante, zegt men, bekoord werd door de schoonheid van Beatrice. Nu is men bezig uit de rivier brokstukken op te vissen van de beelden, die eenmaal de brug versierd hebben. Tegen de avond, wanneer de zon in de mooiste kleuren ondergaat, komen de jongens zwemmen in het water van de Arno, dat deze fantastische kleuren weerspiegelt.

Maar, om tot het lawaai terug te keren: Men begrijpt, dat de verkiezings-propaganda probeerde daar nog iets aan toe te voegen. De hele dag en een groot deel van de avond er bij braakten luidsprekers, die op de vitale verkeerspunten aan de huizen aangebracht waren, redevoeringen en strijdliederen uit, terwijl groepen jongeren met vliegende vaandels door de straten marcheerden. Het waren de communisten die het meest hun best deden een soort humorloze, drukkende atmosfeer over de stad te verspreiden. Er zat iets beangstigends in hun fanatieke optreden, dat erg slecht paste bij de verrukkelijke en verfijnde sfeer van oudheid en cultuur, die het kenmerk is van Florence. Ik zat eens een morgen op mijn geliefd terrasje aan het Piazza Repùblica en genoot van de zon, die in volle kracht neerstraalde over het plein. Het leven kwam mij in al zijn aspecten weer eens zorgeloos en aangenaam voor. De koffie, verrukkelijke, donkerbruine

espresso, was als altijd onovertroffen van smaak en aroma en het was een genoegen naar de goed geklede vrouwen te kijken en zich zomaar wat te laten drijven op plezierige fantasietjes, die vermoedelijk een glimlach op mijn gezicht tevoorschijn riepen. Links van mij werd het plein begrensd door een lange galerij, waaronder krantenstalletjes stonden, bloemen verkocht werden en zich de hondenmarkt bevond. De hele bevolking scheen deze dag op de been te zijn, want het was de dag van Het Lichaam des Heren, een van de talloze religieuze feestdagen, die, men zou bijna zeggen, Italië teisteren. Plotseling begon een van de luidsprekers in mijn onmiddellijke nabijheid een strijdlied uit te zenden en de schallende muziek werd gevolgd door een vurige politieke rede. De voetgangers, meest mannen, verenigden zich in groepjes en luisterden met diepe ernst op hun gezichten. Een paar keken er toevallig naar mij en ik voelde, dat de glimlach op mijn gezicht hen stoorde, misschien wel ergerde. Ik besefte ineens dat politiek een bitter ernstige aangelegenheid is en dat men daarbij niet mag glimlachen. Ik voelde mij verkillen en een vage angst bekroop mij. Een massa, die politiek beroerd wordt, zendt trillingen uit van latente machtswellust en het is blasphemie, wanneer een enkeling daar met een glimlach op reageert. Nooit heb ik dit zo duidelijk ervaren als in dat korte ogenblik.

's Middags was de drukte overstelpend. Ik dwaalde de richting uit van de kathedraal, die, ondanks haar statige schoonheid, op mij altijd de indruk maakt een voortreffelijk staal van suikerbakkerswerk in immense afmetingen te zijn. Op het plein voor de kathedraal kon men zich slechts met de grootste moeite en langzaam door de mensenmenigte heenwringen. Er was blijkbaar iets te doen en nieuwsgierig van aard als ik ben, baande ik mij een weg tot daar, waar de menigte gespleten was, als eenmaal de watermassa van de Rode Zee door de staf van Mozes. Er was een katholieke processie van een menigte bleke, imbeciel kijkende knaapjes in aantocht, voorafgegaan door een soort treurmuziek. Tal van verenigingen en congregaties hadden zich daarbij aangesloten en rondom mij werden kruisjes geslagen, terwijl velen knielden of probeerden dit te doen. De processie was eindeloos. Toen, op een gegeven ogenblik, kwam er ruimte naast mij en er ontstond

een tweede spleet in de mensenmassa, loodrecht op de eerste. Er kwam een stoet jeugdige communisten aan, die de religieuze optocht middendoor kapte. Aangezien de tweede processie aanzienlijk korter was dan de eerste en tevens van stuwender geestdrift bezeten, was alles in enkele minuten voorbij. Tot mijn verbazing volgde er geen explosie, zoals ik verwacht had. Zonder dat de vonken er af sloegen, kruisten de tegengestelde polen elkaar en wat mij 's morgens een onmogelijkheid geleken had, gebeurde hier: op verschillende gezichten verscheen een glimlach. Nu is het bekend dat vele communisten in Italië katholiek zijn. Het Italiaanse volk is zozeer van het Roomse geloof doordrongen, dat de communistische leiders daar rekening mee te houden hebben, met de toekomstige hoop op beter. Hoe het zij, het kruisen van de beide processies behoort tot de vermakelijkste incidenten, die ik ooit heb meegemaakt.

Wij hebben een heerlijke tijd doorgebracht in Florence, dat in kunsthistorisch opzicht een van de meest imponerende steden van Europa is. Het roemruchte geslacht van de Medici's heeft er voorgoed zijn stempel op gedrukt en de stad kan bogen op een rij van schitterende namen: Dante, Michelangelo, Cellini, Giotto en vele andere. Om de paar meter vindt men een kerk, een kapel, een museum, een plein, een standbeeld of een prachtig huis, dat de moeite van het bezichtigen overwaard is, maar ook reeds het doelloos dwalen door de drukke, levendige straten is een genot op zichzelf. En is men eens een dag vermoeid van de drukte, dan is het een kleinigheid om buiten de stad te komen. Een korte, mooie wandeling is die naar de Toren van Galileï, vanwaar men in de ondiepe vallei de stad ziet liggen in een gouden nevel. Het lawaai van voertuigen en luidsprekers dringt niet tot deze plek door. Men hoort er slechts de krekels in het gras en het sjilpen van een enkele vogel. Men vindt er de glimlach weer, waarmee men het leven der mensen relatief kan zien, hun streven en hun ernst. Door de eeuwen heen is het gezicht op de stad van hieruit onveranderlijk gebleven, ook al veranderde er veel in de stad, al waren er tijden van verdrukking, tijden van grote cultuurbloei, tijden van boete en vernedering, al leefde er een Lorenzo de Medici naast een Savonarola en al brachten de Duitsers er hun terreur en de Amerikanen hun coca cola.

AB VISSER

MIJN VADER SLAAPT ALTIJD IN BAD

Voorspel

„MIJN vader slaapt altijd in bad," zei Ingeborg. Zei Ingeborg achteloos.

Ik had haar gevraagd, waar haar vader was. En waarom hij zo lang weg bleef, als hij alleen maar in het bad zat. Zulke dingen vraagt men wel eens op Zaterdagmiddag.

Ik weet dat er mensen zijn die eens in de week een bad nemen. Maar ik had nog nooit gehoord van mensen, die in het bad slapen.

„Soms is het wel eens griezelig," zei Ingeborg, „als het zo lang stil blijft. Dan denken we altijd, dat hij verdronken is."

En even later, nadat ze thee ingeschonken had:

„Hoor eens, ik hoor niets meer."

Toen ze dàt zei, làs ik het krantenbericht al:

VADER VAN DRIE KINDEREN IN BAD VERDRONKEN.

Ingeborg rende naar de trap en luisterde. „Hij is weer wakker. Ik hoor hem spetteren."

Toelichting

Deze sinistere Zaterdagmiddagmomenten werden aanleiding voor mij om een jacht in te stellen naar dergelijke voorvallen. Overal luisterde ik scherp om zinnen op te vangen, die even achteloos gezegd werden en even vreemd waren. Het kwam meer voor, merkte ik. Ik verzamelde ze. Ingeborg deed ook mee. Tenslotte hadden we een hele collectie en toen gingen we selecteren. Phrasen als „Hij staat 'm te scheren" (Hij scheert zich) en „Ik heb wat bonen in voren genomen" (ingeslagen) werden geschrapt als zijnde taalvervormingen zonder verdere achtergrond. Over bleven die opmerkingen, die een merkwaardige achtergrond hadden en zonder bijzondere nadruk geplaatst werden.

En hier zijn twee subtiele voorbeelden uit deze unieke verzameling.

Verdriet

„Och ja, maar ze heeft ook zo'n verdriet," zei mevrouw Speelman langs haar neus weg tegen de mensen in ons hoekje.

Het was op een feestje en het ging over Lien Augurkjesman, die zich enigszins uitzonderlijk gedroeg. Lien was getrouwd geweest, maar haar man was nu al tien jaar dood en vergeten. Ze was nu een jaar of vijfendertig en wat men noemt een in alle opzichten onaantrekkelijk iemand, niet in het minst omdat ze altijd zo schreeuwde. Ze was propperig, klein en ordinair. Zoiets neemt men geen mens kwalijk, maar zodra die mens zich dan gaat optuigen als een fregat en verven als een barbierspaal wordt het vervelend.

En nu was ze verliefd op een of andere Leo — in textiel — die zijn eigen meisje, blond en slank, bij zich had. Leo zoende de slanke blonde van tijd tot tijd met overgave. Het was immers een feestje. Lien keek dan schuins en met stekende ogen toe. Ze ging zeer duidelijk gebukt onder haar ellende en jaloezie.

Dus — dus — trok ze almaar haar rok boven de knieën om haar benen te laten zien en ze kletste zich op de dijen onder het gillen van „Het snoepje van de week". Ze had onmiskenbaar te veel op en zong met een schor hoofdstedelijk accent onbekende en voor het merendeel onverstaanbare liederen.

Ik vond het niet zo best.

Mevrouw Augurkjesman. Het snoepje van de week.

„Och ja, maar ze heeft ook zo'n verdriet," had mevrouw Speelman gezegd.

Dat jung

„Ach, ik doe dat jung nog eins wat," zei de moeder van Angelina zuchtend, doch volkomen in gedachten. Automatisch welhaast zei ze dat. Niet dat ze niet van hem hield maar toch . . . .

Het is dan ook een vreemd jongetje, dat broertje van Angelina. Een rusteloos mannetje van vijf jaar. Een schoppertje, een trappertje, een prikkertje, een petsertje en een spugertje.

Een schreeuwertje.

Het heet Staschu, want de moeder van Angelina is een Poolse. Staschu is een beeldschoon ventje met rode konen en grote blauwe ogen. Een plaatje van een bonbondoos. Een engeltje om te zien, een duiveltje in de practijk.

De hele lange dag loopt het met mesjes en stokken rond, azend op een argeloos moment bij familieleden en bezoekers. Op zo'n moment slaat het toe. Plotseling is het daar met flikkerende ogen en geheven stok.

„Ik ga je timmeren.
Ik ga je op je neus stompen.
Ik ga je prikken.
Ik ga je steken.
Ik ga je branden."

Het is eigenlijk helemaal niet grappig meer. In de aanvang wil men nog wel eens vergoelijkend lachen, maar dat is niet vol te houden. Tenslotte begrijpt men, dat slechts een voortdurende waakzaamheid geboden is, als Staschu in de buurt is.

En dan die eindeloze litanie van vieze woorden. Kinderen hebben zo'n periode. Begrijpende ouders zeggen zo nu en dan tegen zo'n kind:

„Nou mag je dat woord tien keer achter elkaar zeggen. Toe maar!"

Meestal is het plezier voor het kind er dan af. Zo niet bij Staschu. Het kereltje kent geen grenzen. Het begint bij het vrolijk ontwaken en na „het klokje van zeven uur en dus . . . ." pruttelt het nog door.

Het is een energiek knaapje. Een volhoudertje. Het wordt nimmer moe.

Als het bij uitzondering even lief aan het spelen is, kijkt de moeder plotseling verschrikt op en zegt:

„Mein hemel, zou da wat met Staschu sein, iek hoor hem niet."

Het is een pretmakertje, die Staschu. Volle lepels eten worden onder vrolijk gelach nauwkeurig in je oog gemikt. In soep wordt met de vlakke hand geslagen. Boterhammen met dik boter en kaas worden uit louter kinderlijke dierenliefde in de tuin gekeild.

Niets vermoedende gasten worden plotseling uitgemaakt voor pletsers, knokers, binkers of eenvoudig voor krentekakkers en (lelijke) dikneuzen.

De plaatselijke voorzitter van de hengelaarsbond, een fanatiek vechter voor de goede zaak, bleek een gewone stinker.

De moeder waart op Zon- en feestdagen — dan is haar koter op z'n ergst — zuchtend en constant mompelend door het huis.

„Ik doe dat jung nog eins wat," zegt ze dan soms in gedachten.

HERMAN P. de BOER

Altijd trek in Old Mac

DE RIJN IS MAAR KLEIN

* *

U kent natuurlijk allemaal wel onze dichter Gerard Diels, die hoegenaamd niets te maken heeft met die regisseur uit Antwerpen, maar evenmin met Carel Briels.

Laatstgenoemde dus, die met middelstgenoemde ook niets te maken heeft, is geen familie van eerstgenoemde. Waarom zou hij trouwens, hij heeft zelfs een andere naam. Maar toch heeft die Carel wel iets met die Gerard gemeen, hoe antipodistisch om met Van Doveren te spreken de situatie ook schijnt.

Want terwijl die Gerard perfect danst, schaakt, biljart en dicht en gewoon jenever drinkt, laat die Carel op grote schaal dansen, declameren, zwemmen, jenever drinken uit bijzonder grote glazen en zelfs stromen.

In een scherts-Rijn met 80 cm water (golfslag inclusief 90, houdt u maar 95 af, dank u beleefd), een rivierbedding van Philips en oevers van karton troont deze geweldig grote man in een stationnair op de houten vloer staand privé-jacht.

Langs de boorden van deze droomboot het gemeentelijke Rijnwater, dat ijlings weer opgepompt moet worden naar het scherts-Schaffhausen, terwijl Lorelei en Bacchus, Mickey Mouse en Tom Poes op houtvlotten van rubber de Rijn opdrijven en zelfs heel natuurgetrouw weer af ook, en terwijl de Rijndochters met rubberpruiken ook hun door Stender getrainde knieën dreigen te stoten bij het figuurcrawlen.

Door speciale radioreportages hoort men van tijd tot tijd het natuurgetrouw vloeken van Rijnschippers die tussen Tiel en Amsterdam in de kanaaloevers zijn blijven steken, terwijl de 1000-koppige (en wat voor koppen zie je er soms bij!) menigte via de Zaan bij de ingang rond de Rijn in de R.A.I. schuifelt.

Nu is het natuurlijk een betrekkelijk klein kunstje om die Carel Briels voor het lapje (van honderd) te houden, maar kleinkunst terzijde, toch heeft die Carel (no kin) iets gemeen met de hierboven vermelde Gerard, die ondertussen rustig op zijn plaatsje aan de bar is blijven zitten.

Want terwijl die Gerard zich bedrinkt (nee, lezer!) aan de schoonheid van het woord voor de happy few, dicht die Carel in karton, triplex en plakaatverf voor de much happier multitude.

Met grootmachtige toneelgebaren schrijdt hij door zijn supradimensionaal privé-kantoor, praat zich schor, en op zijn woord (op de plaat vastgelegd) stróómt de Rijn, zij het klein, door de R.A.I., desgewenst ook de Zaan door het Centraal-Station, de Amstel door de Burgerzaal of de Maas door de foyer van de Stadsschouwburg. (Danst op de Maasbal!)

De Wolga door Wolvega. En als de Garonne avait voulu . . .! Lanturlu, maar die wou niet.

Maar van Wolga gesproken, is die veelgesmade Briels met zijn big-business-gebaren uit een kitsch-film niet veel leuker dan Vorst Potemkin, die ook allemaal dorpen van karton knutselen liet? Is hij niet een weldoener inplaats van een oplichter?

Had men zijn brede, door een enorme Spaakbril versterkte visie de kans gegeven, dan hadden wij nog een 4-daagse zeeslag op het IJ gekregen, waarbij de als IJ-tunnelfragmenten vermomde veerboten zich een doortocht hadden moeten banen tussen de eskaders van Tromp, De Ruyter, Prins Rupert en andere bekende Rijnschippers.

Bij het Tolhuis kwam een echt stierengevecht, aangeboden door de Oxo-fabrieken en de E.H.B.O.

Maar Kaasjager strooide weer roet in het festivale eten.

Krijgt Briels de kans (subsidie wil hij niet eens), dan komt het luxe strand van Scheveningen voortaan op de Maliebaan (golfslagje bij het Wachtje), met Posthorenblazen door Tritons in badpak op het Voorhout, Venetiaanse gondels op de Hofvijver, waaruit de Heer Gerbrandy in de rol van walrus elk uur feestelijk opduikt. In de Gevangenpoort martelen van achterstallige belastingbetalers door Minister Lieftinck persoonlijk, toegang op vertoon van ingevulde aanslagbiljetten.

Voorts behoren tot de mogelijkheden: ambtelijk stuivertje verwisselen. Dit is bijzonder aardig. B.v. d'Ailly 3 dagen burgemeester van Rotterdam, Schokking van Amsterdam en Oud van 's-Gravenhage.

Denkt u zich dit nu eens even serieus in, waarde lezer. Mandril is per saldo de lach niet. Tips voor het denken:

Oud bezet Binnenhof met de groene baretten van Gualtherie en grijpt naar de derde macht. Kaasjager vraagt Schokking naar de juiste kleur van deszelfs kaken, d'Ailly verkoopt persoonlijk grapjes in een stalletje op de Coolsingel, laat de Maastunnel vollopen, breekt de bruggen af en voert veerponten in.

Doch tenslotte is ons land voor Briels te klein, internationaal zou hij pas groots kunnen worden. Naturellenparken voor de laatste blanke Malanezen, Natofestivals met A-bommen gooien op verkleinde Kremlinmodellen, etc.

Laten wij blij zijn met Briels, die dichter in karton, die de menigte de Rijn laat zien tegen entree, omdat ze tòch niet kunnen zien wat er gratis te zien valt, die voor hun dorre zielen sprookjes laat leven in het bos bij Apeldoorn die ze enkel kennen uit Technicolor, die als een Demiurg voor de massa ook de supporters voor onze Oranjemannen en de luisteraars voor de Bonte levert, ephemere werelden schept waar zij zich gezellig kunnen verdringen, onbedreigd door de wijde hemel of de natuur.

I'S.

Nu heb ik wéér mijn overschoenen vergeten

EEN
NIEUW BOEK
VAN

Daphne du Maurier

Rachel

Vertaling C. Brinkman — Geb. f 7.90

Ook dit nieuwe verhaal van Daphne du Maurier voert de lezer weer naar Cornwall, de streek die zij als weinigen kent. Hier groeide Philip Ashley op, onder de leiding van zijn neef Ambrose. Philip, op jeugdige leeftijd ouderloos, vereerde zijn vaderlijke vriend en verdroeg node Ambrose's verblijf in Italië. Toen kwam de brief, waarin Ambrose zijn huwelijk mededeelde met Rachel. Daarna bereikten Philip nog enkele berichten van zijn neef. Deze waren vreemd, onbegrijpelijk, verontrustend .... Ambrose stierf, verzorgd door zijn jonge vrouw in haar villa bij Florence, onder omstandigheden, die Philip's wrok jegens Rachel in haat deed overgaan .... Maar als zij onverwacht in Engeland komt, duurt het niet lang of ook Philip geraakt geheel onder haar bekoring. Wie en wat is deze vrouw, charmant en berekenend, teder en koel, verkwistend en zorgzaam? De twijfel rijst opnieuw, legt zich weer. Daar in Cornwall, waar het leven nimmer schokken bood of breuken deed ontstaan, ontvouwt zich een drama, door Daphne du Maurier meesterlijk beschreven. Opnieuw bewondert men haar vermogen sfeer te scheppen, de spanning op te voeren tot een climax, die de lezer lang zal bijblijven.

Rachel is een roman, die niet slechts uitmunt door perfecte constructie, meeslepende verhaaltrant, het oproepen van een stemming, ons aan eigen levenswerkelijkheid geheel onttrekkend, doch die een intensiteit, een schoonheid bezit, welke men zelden in die vorm aantreft.

Haar beste roman sinds „Rebecca"

N. Y. Times

Een nieuw boek in Nederlandse vertaling van de onvolprezen verteller

Howard Spring

Het ijdel verlangen

Geb. f 6.90

RACHEL ROSING, een der merkwaardige karakters uit „Het hart vindt een haven", vindt de lezer terug als hoofdfiguur in „Het ijdel verlangen".
Rachel kent één alles-overheersende ambitie : zich snel en ver te verheffen uit het milieu waarin zij geboren is, het grauwe slop in Manchester. Zij is intelligent, haar schoonheid en allure zijn opvallend, zij gebruikt de mensen zonder égards om haar doel te bereiken. In Blackpool, de middenstands-badplaats bij Manchester, ontmoet zij Maurice Bannerman, de fabelachtig rijke Joodse zakenman. Maurice is een selfmade man, die thans genoeg heeft van het geldverdienen en zich wil geven aan de hogere waarden van het leven. Hij is „de man van veertig jaar" en hij begaat een grote fout : hij trouwt de zoveel jongere, berekenende Rachel in een opwelling.

Rachel misbruikt hem, bedriegt hem en ontdekt een talent dat haar onafhankelijk van haar ongeliefde echtgenoot zal maken : zij blijkt een geboren actrice.
Men volgt Rachel's verheffing, het slagen van haar plannen, met het weten dat al dit gewin niet zal baten. Spring voert ons van het sombere Manchester naar Londen, de metropool, waar Rachel's ambitie haar kostbare bevrediging zal vinden, voert ons naar het rustige en wat bizarre leven op het landgoed van de familie Heath, geeft ons een glimp van het toneelmilieu in West End. Als steeds bij Spring geniet men van de levendige handeling en dialoog, de klare persoonsuitbeelding, de snelle ontwikkeling van het verhaal, de wonderlijke situaties, die toch niet vreemder zijn dan het leven ze biedt. Dit is het leven en deze zijn de mensen die Spring zo lief zijn, in wie hij gelooft.

Dit boek is realistisch maar niet ontluisterend, het is rechtstreeks doch niet cynisch, het kent een ethos maar is niet vermanend. Een boek zoals Spring op zijn best weet te schrijven, en dit is voldoend commentaar.

In de boekhandel verkrijgbaar - Uitgaven A. W. Sijthoff's Uitgeversmij N.V., Leiden

ÉLÉGANCE

Maandblad voor de Moderne vrouw

Een schitterend verzorgde uitgave met tal van interessante en rijk geïllustreerde artikelen

GEHEEL OP KUNSTDRUKPAPIER GEDRUKT

Society — Haute Couture — Cosmetiek
Theater — Film — Sport

Prijs per nummer f 1.50
Abonnement per jaar (12 nummers) f 15.—

Élégance

AMSTERDAM-Z. DE LAIRESSESTRAAT 47. TELEFOON 25134 - 99014

VERTEGENWOORDIGERS GEVRAAGD
VOOR HET AANBRENGEN VAN ABONNEMENTEN .
HOGE PROVISIE + ONKOSTENVERGOEDING